

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ:
AKÇAKOCA ÖRNEĞİ

Murat ÖZMEN

Temmuz-2007

Murat ÖZMEN
A.İ.B.Ü. 2007

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ:
AKÇAKOCA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Murat ÖZMEN

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Orhan AKOVA

Akçakoca – 2007

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Murat ÖZMEN'e ait “**TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: AKÇAĞKOCA ÖRNEĞİ**” adlı çalışma, jürimiz tarafından Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

05. 07 2007

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye : Prof. Dr. Güniz Akıncı KESİM

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Orhan AKOVA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Emrah ÖZKUL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Uğur ESER

ÖZET

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: AKÇAKOCA ÖRNEĞİ

Murat ÖZMEN

Yüksek Lisans Tezi

Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Orhan AKOVA

Haziran, 2007, 86 Sayfa

Turizm, özünde insan odaklı bir faaliyet olması ve son yıllarda hızla büyüyen kitlesel bir hareket özelliğini kazanmasından dolayı önemli sosyo-kültürel etkilere sebep olmaktadır. Turizmin sebep olduğu muhtemel sosyal ve kültürel etkilerin incelenmesi özellikle ev sahibi toplumun yapısında meydana gelen değişimlerin belirlenebilmesi açısından önemlidir. Diğer taraftan turizm hareketlerine mekân teşkil eden bölgelerdeki yerel halkın turizm faaliyetlerini ve turizmin sosyo-kültürel etkilerini algılayışları ve bu faaliyet ve etkilere karşı takındıkları tavrın belirlenebilmesi, bölgesel ve ulusal turizm politikalarının geliştirilmesi ve başarı ile uygulanabilmesi için göz önünde bulundurulması gereken önemli bir diğer faktördür. Yerel halkın sürekli yaşam sahası olan bölgelerde yaşanan turizm hareketleri konusundaki bakış açısının ve tutumlarının belirlenebilmesi, bölge için planlanan turizm girişimlerinin olumlu sonuçlar verebilmesi için önemli bir temel teşkil edecektir. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı turizmin sosyo-kültürel etkilerini incelemek ve yerel halkın turizmden kaynaklanan sosyo-kültürel değişimler konusundaki görüş ve tutumlarını belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak, Düzce ilinin Akçakoca (Merkez) ilçesi halkı küme olarak seçilmiş ve yerel halka 360 adet anket uygulanmıştır. Uygulama sonunda elde edilen verileri betimlemek amacıyla ankette yer alan her bir ifade frekans ve yüzde dağılımları alınarak değerlendirilmiş ve söz konusu her bir ifadeye yönelik olarak belirtilen görüşlerin yerel halkın demografik özelliklerine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterip göstermediği Bağımsız Örneklemeler için T-Testi ve Tek Faktörlü Varyans Analizi ile test edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre Akçakoca halkının genel olarak, turizmin, sosyo-kültürel etkilerini algılayışlarında olumsuz bir görüşe sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Diğer taraftan yerel halkın turizmin yörelerindeki sosyo-kültürel etkilerine dair görüşleri, ankete katılan deneklerin yörenin yerlisi olup olmama durumuna göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yerel halkın turizmin sosyal ve kültürel etkilerini algılamalarına ilişkin sonraki alan araştırmalarında, uygulamaya denek olan bölge halkının sosyal ve kültürel özellikleri hakkında araştırmacının ön araştırma yapması, bölge halkının sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi edinmesi, bununla birlikte konuya turistler açısından da yaklaşılması, yapılacak olan araştırmanın sonuçlarının daha isabetli değerlendirilmesini sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri, Yerel Halk, Akçakoca

ABSTRACT**SOCIAL AND CULTURAL IMPACTS OF TOURISM****MASTER THESIS****Division of Tourism and Hotel Management****Supervisor : Asst. Prof. Orhan AKOVA****July, 2007, 86 pages**

Recently, tourism has caused considerable social and cultural impacts because of its main subject is human and is an activity that has been increasing. Researching of social and cultural impacts of tourism is important especially to determine the changing of host residents socio-cultural structure. On the other hand, determining the perceptions and attitude of host residents towards tourism activity is an other important factor in order to be able to plan and practice the local national tourism policy successfully. To be able to determine perceptions and attitudes of host residents will be significant base so that tourism activities can produce positive result for the region.

The aim of this study is to examine the social and cultural impacts of tourism and determine the perceptions and attitudes of host residents stemming from tourism activity. For this purpose, a survey has been conducted into 360 local people which live in Akçakoca. In order to describe the data provided, each statement frequency and percentage distribution were evaluated and the connection of each factor that formed the survey to guests demographic characteristics were analyzed by using Independent Samples T-Test and One-Way Anova. According to results, it was observed the host residents have positive perceptions and attitudes toward tourism activity in the region. On the other hand, the observation of the host residents about the socio-cultural impacts of tourism have been showed significant differences by host residents' demographic characteristics (if they are local people in this region or not).

Keywords: Tourism, Social and Cultural Impacts of Tourism, Local People, Akçakoca

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma sürecinde rehberliğini, desteğini, eleştiri ve önerilerini benden esirgemeyen sayın Hocam Yrd.Doç.Dr. Orhan AKOVA'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmada yardımı, fikirleri ve ayırdığı zamanı ile beni yalnız bırakmayan değerli Öğretim Görevlisi Erdem TEMELOĞLU'na, araştırmamın kaynak zenginliğine katkı sağlayan, varlığı ile manevi desteğini hep hissettiğim Jasmine Eugster'a ve elbette yüksek lisans öğrenimim boyunca maddi ve manevi bana gereken bütün desteği sağlamaktan bir an olsun vazgeçmeyen sevgili babama, anneme ve ablama en içten teşekkürlerimi sunarım. Tezimin uygulama kısmı için bana gereken yardımı sağlayan değerli Akçakoca halkına da teşekkür etmekten onur duyarım.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET	iii
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
TABLOLAR DİZİNİ	ix
KISALTMALAR	xii
I. BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
II. BÖLÜM	
GENEL OLARAK TURİZME İLİŞKİN KAVRAMLAR VE TURİZMİN ETKİLERİ.....	7
2.1. Turizm Kavramı.....	7
2.2. Turizmin Özellikleri.....	9
2.3. Turizmin Etkileri.....	10
2.3.1. Turizmin Ekonomik Etkileri	11
2.3.1.1. Turizmin Parasal Ekonomik Etkileri	12
2.3.1.1.1. Turizmin Dış Ödemeler Dengesine Etkisi	12
2.3.1.1.2. Döviz Arz ve Talebine Etkisi.....	12
2.3.1.1.3. Fiyat İstikrarına Etkisi.....	13

2.3.1.2. Turizmin Reel Ekonomik Etkileri.....	13
2.3.1.2.1. Turizmin İstihdam Üzerine Etkisi.....	13
2.3.1.2.2. Turizmin Gelir Etkisi	14
2.3.2. Turizmin Fiziksel Etkileri	14

III. BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ	18
3.1. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	18
3.2. Turizmin Sosyal Yapı Üzerindeki Etkileri	19
3.2.1. Birey Üzerindeki Etkileri	19
3.2.2. Aile Üzerindeki Etkileri	20
3.2.3. Toplum Üzerindeki Etkileri	21
3.2.4. Değişen Nüfus ve Seyahat İlgileri	22
3.2.5. Hayat Standardının Yükselmesi.....	23
3.2.6. Sosyal Sınıflar Üzerindeki Etkileri	24
3.3. Sosyal Değişme Faktörü Olarak Turist ve Yerli İlişkileri	24
3.3.1. Turist – Yerli İlişkilerini Etkileyen Etmenler	25
3.3.1.1. Yerli Toplumun Yapısı	25
3.3.1.3. Turistlerin Yerlilere Karşı Tutumları.....	28
3.4. Turizmin Sosyal Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri.....	31
3.4.1. Sosyal Baskılara Yol Açan Fiziksel Etkiler.....	32
3.4.2. Suç İşleme.....	33
3.4.3. Çalışma ve İş Bulma Şartlarının Bozulması	33
3.5. Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkileri	34
3.6. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Etki Faktörleri.....	36

3.7. Turizmin Kültürel Yapı Üzerindeki Etkileri.....	37
3.7.1. Kültür Yayılması.....	37
3.7.2. Kültürel Kirlenme	37
3.7.3. Kültür Şoku.....	37
3.7.4. Kültürel Yozlaşma	38
3.7.5. Kültürel Değişim.....	38
IV. BÖLÜM	
TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: AKÇAKOCA ÖRNEĞİ	39
4.1. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi	39
4.1.1. Veri Toplama Yöntemi	39
4.1.2. Evren ve Örneklem	40
4.1.3. Veri Çözümleme Yöntemi	43
4.2. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	45
4.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	45
4.2.2. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine İlişkin Bulgular	47
Bulgular.....	47
4.2.3. Katılımcıların Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	58
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKÇA	77
EKLER	84
Ek-1 Anket Formu	84
Ek-2 Özgeçmiş.....	86

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Turizmin Sosyal Yapı Üzerine Etkileri ve Bileşenlerinden Örnekler	22
Tablo 2: Demografik Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları	45
Tablo 3: Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Karşı Yerel Halkın Algılarına İlişkin Bulgular.....	59
Tablo 4: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması.....	59
Tablo 5: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması.....	59
Tablo 6: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması.....	60
Tablo 7: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Mesleklerine Göre Karşılaştırılması	60
Tablo 8: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Karşılaştırılması	61
Tablo 9: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yörede Yaşama Sürelerine Göre Karşılaştırılması	61
Tablo 10: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yörenin Yerlisi Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılması	61
Tablo 11: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Turizm Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmede Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırılması	62

Tablo 12: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yöreyi Ziyaret Eden Turistlerle Temas Kurup Kurmama Durumuna Göre Karşılaştırılması	62
---	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Etki Faktörleri.....	48
--	----

KISALTMALAR

IPK: Uluslararası Araştırma Kurumu

İTO: İstanbul Ticaret Odası

v.d.: ve diğerleri

v.b.: ve benzeri

A.B.D: Amerika Birleşik Devletleri

Ör: Örnek

f: Frekans

F: Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi

YTL: Yeni Türk Lirası

$\bar{X}$: Ortalama

ss. Sayfa Sayısı

s.s. Standart Sapma

t: Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi

p: Anlamlılık Düzeyi

SPSS: Statistical Programme of Social Science – Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

N: Örneklem Hacmi

WTME: World Travel Monitor Ergepnisse

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Turizm; insanların sürekli ikamet ettikleri yer dışına yaptıkları seyahat ve ziyaret ettikleri yerlerde geçici olarak konaklamalarını ve konakladıkları süre içerisinde doğan ihtiyaçlarının karşılanmasını içeren bir faaliyettir. Günümüzde gelişen sanayiye paralel olarak kişi başına düşen ulusal gelirin artması, çalışma şartlarının iyileşmesi ile artan boş zaman imkânları, gelişen teknoloji, iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler, günümüz insanının sosyal, kültürel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama konusundaki eğilimleri, turizmi özellikle II. Dünya Savaşından sonra kitlesel bir özellik kazanan ve hızla büyüyen önemli bir Sosyo-Ekonomik faaliyet haline getirmiştir.

IPK (Uluslararası Araştırma Kurumu)'nın dünya genelinde seyahat eğilimleri araştırması (World Travel Monitor Ergebnisse) verilerine göre, 2005 yılında, dünya çapında turizm faaliyetlerine katılan kişi sayısı % 5'lik bir artış kaydederek 370 milyon kişiye, turizmden elde edilen gelir ise 330 milyar Avro'ya ulaşmıştır (Anonymous, 2006). Türkiye'de ise 2005 yılı itibariyle, gelen turist sayısı 21.122 milyon kişiye ulaşmış, yabancı turistlerden sağlanan turizm geliri ise 13.929 milyar dolara ulaşmıştır (www.tursab.org.tr).

Turizmin yarattığı ekonomik etkiler ve sağladığı ekonomik faydalar turizmin daha ziyade ekonomik yönü ile ele alınan bir faaliyet olmasında temel teşkil etmiştir. Zira turizmin gelir getirici, döviz kazandırıcı ve istihdama katkı sağlayıcı özelliği onun ekonomik yönü ile çok önemli bir faaliyet olduğunu inkar edilemez bir biçimde ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, sosyal bilimlerde yaşanan gelişmeler, ekonomik ilişkilerin, sosyal olaylar ve olgular üzerinde önemli etkiler yaptığını

ortaya koymuştur. Ekonomik sonuçlar doğuran faaliyetler, toplumların sosyal ve kültürel dokularını da etkilemektedir. Turizmin, ekonomi ve çevre üzerine etkileri olduğu kadar, sosyal ve kültürel hayat üzerine etkileri mevcuttur.

Turizmin doğurduğu sosyo-kültürel etkilenmeler; ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, turizmin yoğunluğuna, turistik gelişmenin hızına, turizm türüne, yerli halk ile turistler arasındaki sosyo-ekonomik mesafeye göre değişmektedir. Bu etkileri evrenselleştirmek ve kalıplara sokmak imkânsızdır ya da yanıltıcıdır (Emekli, 2001).

Turizm tanımı içerisindeki amaçlarla dünyada her yıl milyonlarca insan seyahat etmekte, gittikleri yerlerde başka insanlar ile karşılaşmakta, kendilerini başka bir sosyal yapı ve kültürün içerisinde bulmaktadırlar. Turistik amaçlı bu yer değiştirmeler esnasında gerek ziyaretçiler gerekse ev sahibi halk açısından etkileşim kaçınılmaz olmaktadır. Bu denli büyük nüfus hareketleri neticesinde ortaya çıkması muhtemel sosyal ve kültürel etkileşimin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Yapılan bu araştırmanın birinci bölümünde giriş, araştırmanın amacı, alt amaçları, sınırlılıklar ve araştırmanın varsayımları yer almaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise genel olarak turizmin tanımı yapılarak turizmin ekonomik, fiziksel ve sosyo-kültürel etkileri incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise, turizmin sosyo-kültürel detaylı olarak incelenmiş ve turizmin sosyal yapı üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Ayrıca, turizmin birey, aile, toplum ve sosyal sınıflar üzerindeki etkileri verilerek değişen nüfus ve seyahat ilgilerine ve hayat standardının yükselmesinin turizmle ilişkisi incelenmektedir. Sosyal değişme faktörü olarak yerli ve turist ilişkileri başlığı altında turist yerli ilişkisi, yerli toplumun yapısı, yerel halkın turistlere karşı tutumları ve turistlerin yerlilere karşı tutumlar incelenmektedir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde uygulama kısmı yer almaktadır. Bu bölümde turizmin sosyo-kültürel etkilerini incelemek amacıyla Akçakoca ilçesinde yapılan araştırmanın modeli ve yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmekte, bu araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular ve değerlendirmeler sunulmaktadır.

1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Turizm hareketleri, turizm hareketlerinin yaşandığı yörenin sosyal ve kültürel yapısını ne yönde etkilemektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve çevresel boyutları bulunan turizm hareketlerinin özünde insan odaklı bir olgu olduğu bilinen bir gerçektir. İnsan odaklı olması dolayısıyla, insan ve insanın sosyo-kültürel hayatı üzerinde yarattığı etkilerin incelenmesi ve bu etkilerin tanımlanabilmesi son yıllarda araştırmacıların üzerinde durduğu konular arasında yer almaktadır. Turizmin sosyo-kültürel etkilerinin ve bu etkilerin yerel halk tarafından algılanış biçiminin anlaşılabilmesi, turizmden sağlanan ekonomik faydanın ve kullanılan kaynakları devamlılığı açısından önem arz etmektedir. Diğer taraftan, sosyal bir olay olan turizmin toplum üzerinde yarattığı sosyal ve kültürel etkileri incelemek gelecekte şekillenecek sosyo-kültürel yapı hakkında fikir sahibi olmak bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amaçları arasında turizmin sosyo-kültürel etkilerinin teorik olarak incelenmesi yer almaktadır.

Ayrıca, Düzce ilinin Akçakoca ilçesinde yapılan bir uygulama ile turizmin sosyo-kültürel etkilerinin Akçakoca halkı tarafından nasıl algılandığını belirlemek bu araştırmanın en önemli amacını oluşturmaktadır.

Bu genel amaç çerçevesinde bu çalışmanın alt amaçları;

1. Sosyo-kültürel etkilerin yerel halk tarafından nasıl algılandığını belirlemek,
2. Turizm hareketlerinin yerel halkın günlük yaşamında ne gibi etkiler bıraktığını belirlemek,

3. Turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin algılanmasının demografik (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi ve yörede yaşama süresi) özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek,

1.3. Araştırmanın Önemi

Turizmin günümüzde ekonomik yönü ile dünya çapında yüzlerce milyar Amerikan doları büyüklüğünde bir pazara sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Ülkemizde de bu büyük pazarda maksimum pay sahibi olabilmek amacı ile gerek özel sektör gerekse devlet tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmekte, yeni turizm bölgelerinin ve türlerinin turizm arzına sunulmasına çalışılmakta ve bu doğrultuda yatırımlara girilmektedir. Ancak diğer taraftan turizmin sadece ekonomik bir olgu olmadığı, etkilerinin makro veya mikro ekonomiler, yerel, ulusal veya uluslararası pazarlar ile sınırlı olmadığı da bilinen bir başka gerçektir. Turizmin tanımı, bu olgunun sadece ekonomi biliminin sahasına giren tanımlarla ifade edilemeyen, turizmin doğrudan insanı ve onun sosyo-kültürel hayatını da ilgilendiren bir olgu olduğuna işaret etmektedir.

Sosyo-kültürel bir hareket olma özelliğini de bünyesinde taşıyan turizmin, turizm hareketlerinin meydana geldiği bir çevrede, o çevrenin yerel halkını sosyal ve kültürel manada etkilemesi olağan bir sonuçtur. Süreç içerisinde gerçekleşen sosyo-kültürel etkileşim ve değişimin yerel halk üzerinde ortaya çıkardığı yeni durumun, ev sahibi halkın sosyal ve kültürel hayatının gelecekte özgünlüğünü koruyup koruyamayacağına veya ne yönde değişme gösterebileceğine dair isabetli tahminler yapılabilmesi için önem taşımaktadır. Diğer taraftan, turizmin ekonomik yönünü de dolaylı olarak ilgilendiren bir başka önem daha vardır ki bu da son yıllarda turizm konusunda bilimsel araştırmalar ve analizler yapan bilim adamlarınca “katılımcı turizm anlayışı” olarak ifade edilen görüştür. Bu görüş uyarınca, turizm hareketlerinin yerel halk üzerindeki sosyal ve kültürel etkilerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığı, yerel halkın muhtemel değişimler konusundaki görüşü, bölgedeki turizm hareketinin ekonomik yönden ve devamlılık yönünden başarısı için teşhis edilmesi gereken önemli faktörlerdir.

Bu çalışma; turizmin Akçakoca halkı üzerindeki sosyal ve kültürel etkilerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığını belirlemek, yerel halkın turizmden kaynaklanan sosyal ve kültürel değişimler hakkındaki görüşünü ortaya koymak ve halkın muhtemel sosyo-kültürel değişimlerden memnuniyetini ve/veya memnuniyetsizliğini tespit edip yörelerinde meydana gelen turizm hareketleri konusunda görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesi, gerek literatüre katkı sağlaması bakımından gerekse ilçede turizmi geliştirme amacı ile çalışmalar yapan ilçenin yerel yöneticilerine, ilçede faaliyet gösteren turizm sektörü işletmecilerine ve yörede turizm yatırımı yapmayı planlayan turizm yatırımcılarına Akçakoca halkının turizme sosyo-kültürel yönden bakış açısını sunmak bakımından önemli olacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın amacı çerçevesinde gerekli bulgulara ulaşılması ve araştırmanın kapsamı dâhilinde gerekli sonuçların elde edilmesi sürecinde kabul edilen varsayımlar aşağıda verilmiştir.

Varsayım 1: Yörede gelişen turizm hareketlerinin Akçakoca halkı üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkilerinin olduğu kabul edilmiştir.

Varsayım 2: Araştırmada kullanılan anketin yöre halkının turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılarını araştırmanın amacına uygun şekilde ölçtüğü kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Öncelikle bu araştırma, turizmin tüm yönleri ile etkilerini ortaya koymak yerine sadece sosyo-kültürel etkiler ile sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan turizmin sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığının belirlenmesini amaçlayan bu araştırma Akçakoca ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Alan araştırması olarak Akçakoca ilçesinin seçilmesindeki amaç Akçakoca'nın Türkiye'deki ilk turizm yörelerinden biri olması (Kılıç, 2002) ve ayrıca daha önce bu yörede turizmin

sosyo-kültürel etkilerine ilişkin yerel halkın algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmamış olmasıdır. Akçakoca'nın, araştırmacı için zaman ve maliyet faktörleri açısından tasarruf sağlaması, uygulama alanı olarak Akçakoca'nın seçilmesindeki bir diğer faktördür. Ayrıca bu araştırmanın değerlendirilmesi amacıyla elde edilen bulgular, katılımcıların ankette yer alan ifadelerle ilişkin 2007 yılı Şubat-Nisan ayları arasındaki görüşleri ile sınırlıdır.

II. BÖLÜM

GENEL OLARAK TURİZME İLİŞKİN KAVRAMLAR VE TURİZMİN ETKİLERİ

2.1. Turizm Kavramı

Tarihin akışı içerisinde insanlar çeşitli nedenlerle sürekli yaşadıkları bölgelerden başka bölgelere seyahat etmişlerdir. Bu seyahatlerin nedenleri çoğu kez ticaret ve dinsel amaç taşıırken, bazen de sağlık amacına yönelik olmuştur. Romalılar döneminde, olimpiyat oyunlarına, Mısır'daki piramitlere ve sağlık amacı ile kaplıcalara dönük seyahat eğilimleri, ulaşım yolu ve araçlarının gelişimi ile yaygınlık kazanmıştır. Rönesans'la birlikte, özellikle sanat çalışmalarının yoğunlaştığı kent merkezlerine yönelik seyahatlerde artış görülmüştür (Kahraman ve Türkay, 2006:1). Günümüzde ise gelişen teknolojik imkânların ulaşımında sunduğu kolaylık, artan ekonomik refah ve sahip olunan boş zaman imkânları sebebi ile turizm kitlesel bir karakter kazanmış ve yaygınlaşmıştır.

Türkiye 1980'li yılların sonrasında izlenen siyasetlerle liberal bir ekonomik görünüm kazanmıştır. Bu yıllar, dünyadaki ekonomilerin de serbestleştiği ve dünya pazarına açıldığı yıllardır ve genel olarak hızlı bir küreselleşme çağı olarak adlandırılabilir. Bu hızlı küreselleşme çağında büyük bir ivme ile gelişen turizm sektörü hem yeni istihdam sahaları yaratırken hem de ülkeler arasındaki gelir transferinin akışını farklılaştırmaktadır (Elgin ve Nuhoğlu, 2004).

Günümüzde makro açıdan ülke ekonomilerine ve istihdama, mikro açıdan ise işletmelere ekonomik yönden büyük katkılar sağlayan turizm sektörünün önemi her geçen gün artmaktadır (Temeloğlu, 2006:1). IPK (Uluslararası Araştırma Kurum)'nın dünya genelinde seyahat eğilimleri araştırması WTME (World Travel

Monitor Ergepnisse) verilerine göre, 2005 yılında dünya çapında turizm faaliyetlerine katılan kişi sayısı %5'lik bir artış kaydederek 370 milyon kişiye, turizmden elde edilen gelir ise 330 milyar Avro'ya ulaşmıştır(Anonim d, 2007).

Yukarıda sözü edildiği gibi, bu denli büyük bir ekonomik hacme ve sosyal etkiye sahip olan turizmin daha iyi anlaşılabilmesi için turizmin ne olduğu, nasıl tarif edildiği konusunda bilimsel tanımların verilmesinde fayda vardır.

Bu noktadan hareketle; turizm, insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında sürekli olarak yerleşmemek, sadece para kazanmak ve ya politik ya da askeri bir amacı izlememek üzere (Olahı, 1990; Tataroğlu, 1990); serbest bir ortam içinde, iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, deneyim kazanma, snobik (taklit) amaçlarla veya dost ve akraba ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle, kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatlerden, gittikleri yerlerde 24 saati asan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme süre ile konaklamalarından ortaya çıkan is ve ilişkileri kapsayan, bir tüketim olayı, sosyal bir olay, ağır, bütün bir hizmet ve kültür endüstrisidir (Tataroğlu, 1990).

Turizmin tanımını konuyu çeşitli yönleriyle ele alarak tanımlamada bulunanlar açısından yapmak da mümkündür (Doğan, 2004; Kozak,v.d, 2001; Tunç ve Saç, 1998):

- Ulaştırmayı esas alanlara göre turizm; şahısların bir yerden diğer bir yere gitmek suretiyle yer değiştirmeleridir.
- İnsanın yaradılışını, psikolojisini düşünerek tanımlayanlara göre turizm; insan psikolojisinin bir belirtisi olarak ortaya çıkan yer değiştirme, kaçma, uzaklaşma isteğidir.
- Turizmi aile bütçesinden yapılan bir tüketim olarak kabul edenler, sadece yer değiştirme veya doğanın güzelliklerinden zevk alma, mutluluk duyma, dinlenme değil eğlenme, yeme-içme, giyinme, konaklama ihtiyaçları için para harcamalarını, bu harcanan paralardan dolayı veya doğrudan yararlananların ve bununla ilgili endüstri faaliyetleridir.

- Kurumsal açıdan düşünerek tanımlayanlara göre; para kazanma amacına dayanmayan ve devamlı kalış sekline dönmek suretiyle yabancıların bir yerde konaklamalarından ve bir yere seyahatlerinden doğan olay ve ilgilerin bütünüdür.

Yukarıdaki tanımlar doğrultusunda turizmi şu şekilde de tanımlamak mümkündür: Turizm, insanların, para kazanmak ve gittikleri yerde sürekli kalmak amacı gütmeksizin, sosyal, kültürel, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla seyahat, konaklama, yeme-içme ve eğlence faaliyetlerini kapsayan ürün-hizmet endüstrisidir.

2.2. Turizmin Özellikleri

Yapılan turizm tanımları doğrultusunda turizmin kendine özgü bir takım özelliklerinin olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konulan ve bilinen bir gerçektir. Turizmin sahip olduğu özellikler konusunda araştırmacılar, turizm olgusunu ve turizm tanımını farklı bakış açılarından değerlendirerek, turizmin özellikleri farklı biçimde ifade edebilmektedir.

Turizm tanımları göz önüne alındığında, turizmin sahip olduğu özellikler şu şekilde sınıflandırılabilir (Usta, 2002:8; Kozak ve diğerleri, 2001:7; Kousis, 2000; Olalı,1990:6).

1. Turizm biri dinamik, diğeri statik iki unsurdan oluşmuştur;

a-Statik unsur, konaklamayı ve bunu oluşturan tesisleri ve kuruluşları kapsamaktadır. Konaklama, kişilerin kendi konutlarının dışında, turizm amacıyla yapılan yapı ve tesislerden yararlanmayı ifade etmektedir.

b-Dinamik unsur, seyahat etmeyi, ulaşım araçlarından yararlanmayı kapsamaktadır. Turizm olayının gerçekleşebilmesi için yer değiştirmeyi sağlayan seyahat temel koşuldur. Ancak bu seyahatin kapsamının tanımda belirtildiği gibi geçici ve kişilerin kendi konaklama yerlerinin dışında olması, tekrar sürekli kaldığı konuta geri dönüş amacını taşıması gerekir.

2. Turizm, ticari bir kazanç amacının yerine getirilmesine yönelik değildir. Aksine, bir tüketim olayıdır.
3. Turizm, boş zaman değerlendirme faaliyetidir
4. Turizm, bir ürün-hizmet endüstrisidir. Turistlerin yararlanacağı alt yapı, üst yapı ve tamamlayıcı nitelikteki turistik donanımın oluşturulması, turizm faaliyetlerinin “ağır endüstri” niteliğinde olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan, turizm faaliyetleri kapsamında; doğa, girişimci, sermaye, emek gibi üretim faktörlerinin bir araya getirilerek ürünün(turistik ürün) oluşturulması söz konusudur. Bakımdan turizm, “endüstriyel” bir faaliyettir. Ayrıca turizm; entegre endüstri, hizmet endüstrisi ve endüstrileşmeyi sağlayan endüstri olma özelliğine sahiptir.
5. Turizm bir kültür endüstrisidir ve Turizm sosyal bir olaydır, çünkü turizm toplum içinde gerçekleşmektedir, diğer kurumlar gibi (hukuk, dil, din, ekonomi) insanlar var oldukça süreklidir. Ayrıca turizm ölçülebilen, rakamlarla ifade edilebilen bir olaydır ve toplumlar arasında etkileşim yaratmaktadır.

2.3. Turizmin Etkileri

Turizmin etkilerini, ekonomik, fiziksel ve sosyo-kültürel ana başlıkları ve bu ana başlıkların alt başlıkları ile aşağıda verilmeye çalışılmıştır. Hemen belirtmek gerekir ki, turizm endüstrisi bütün diğer sosyal ve ekonomik olaylar gibi hem olumlu hem de olumsuz etkileri beraberinde getirmektedir (Haley v.d., 2005).

Bazı yazarlar, turizmin beraberinde pek çok sosyal ve kültürel olumsuzluğa sebep olduğunu ileri sürmektedirler (Urry,1991; Crompton ve Sanderson, 1990; Durrel, 1988; Krippendorf, 1987; MacNaught, 1982; Nash, 1978). Ama diğer taraftan söz konusu olumsuz etkilerin sebebi olarak sadece turizmin sorumlu tutulamayacağını, sosyal ve kültürel deformasyonun yaşanmasında kentleşme, sanayileşme ve hatta medyanın da büyük rol oynadığını ve turizmin

olumsuz etkilerinin kentleşme, sanayileşme ve medya etkisinden ayrı değerlendirilmesinin hatalı olacağını ileri süren görüşler de mevcuttur (Doğan, 2004; Emekli, 2001; Brunt ve Courtney, 1999; Pizam ve Milmon, 1986, Peters, 1969).

Belirtmek gerekir ki turizmin; yerel alt yapı imkanlarının gelişmesini sağlamak (Belise ve Hoy, 1980) iş/istihdam olanakları yaratmak (Rotham,1978, Milman ve Pizam, 1988) ve dinlence ve eğlence imkanları sunmak (Davis v.d., 1988) gibi etkileri de mevcuttur.

Dikkatle oluşturulmuş turizm politikaları ve planlamaları ve bu plan ve politikaların icra aşamasında uygulanacak akılcı yönetim teknikleri ile turizmin muhtemel bazı olumsuz etkilerinin önüne geçilmesi veya en azından bu etkilerin hafifletilmesi mümkündür.

Sosyo-ekonomik bir faaliyet olarak turizmin; doğal çevre, sosyal, kültürel ve tarihi değerler ve elbette insan temelli unutulmamalıdır. Turizmin, özünü oluşturan bu unsurların tahribi veya yok olması durumunda sürdürülebilir bir faaliyet olmaktan çıkacağı, hem kendi geleceğinin hem de öznesini oluşturan insanın geleceğinin tehlikeli bir yönde seyredeceği hesap edilmelidir.

2.3.1. Turizmin Ekonomik Etkileri

Bir ülkede turizmin gelişmesi farklı alanlarda farklı fayda ve maliyetler yaratabilir. Bu farklılıklar ülkelerin ve bölgelerin ekonomik yapı ve koşullarındaki değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Ancak turizmin ülke ekonomileri üzerinde oluşturduğu parasal ve reel etkiler hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından ekonomik sorunların çözümünde ve kalkınmada en etkili araçlarından birisi olarak görülmektedir (Durgun, 2006:17).

Turizm, genel ekonomik gelişmenin bir aracı olmanın yanında yerel halk için ölçülebilir-objektif ekonomik faydalar sağlamakta ve de ekonomik gelişmenin devamlılığına katkı sağlayan bir endüstri olarak görülmektedir (Gee, v.d., 1989).

2.3.1.1. Turizmin Parasal Ekonomik Etkileri

Bir ülkeye yönelik dış turizm hareketleri, öncelikle bu ülkenin dış ticarete son dere önemli ihtiyacı olan döviz girdilerini ve döviz arzını arttırmaktadır. Bunu sonucunda da ödemeler bilânçosu açıkları azalmakta, ulusal paranın uluslar arası piyasada değeri artmakta, turistik gelirlerin ekonomi içinde harcanarak el değiştirmesi sonucunda ekonominin canlılık kazanmasına yol açmakta, turistik talebin artması ile artan talebe cevap verebilmek için turistik yatırımların hızlandırılması ve turistik arz kapasitesinin geliştirilmesi sağlanmaktadır (İçöz ve Kozak, 2002:193).

Turizmin ülke ekonomisindeki parasal etkileri; turizmin dış ödemeler dengesine etkisi, turizmin gelir yaratıcı etkisi turizmin katma değer yaratma etkisi olarak incelenebilir

2.3.1.1.1. Turizmin Dış Ödemeler Dengesine Etkisi

Turizmin birçok ülkenin dış ödemeler dengesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Turizm para akımları açısından, genellikle turist gönderen bölgede kazanılan ve tüketim dışı kalan ya da tasarruf edilen paranın gidilecek yörede harcanması olarak tanımlanır (İçöz ve Kozak, 2002:194).

2.3.1.1.2. Döviz Arz ve Talebine Etkisi

Turizmin döviz arz ve talebine etkisi bir ithalat ve ihracat şekli olmasından kaynaklanmaktadır. Turistik amaçlı yapılan geziler sonucu bir ülkeye gelen yabancıların, turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri satın almak için doğrudan veya dolaylı olarak dövizle yaptığı çeşitli harcamalar, o ülkenin dış turizm gelirini oluşturur ve diğer sektörlerde yapılan ihracattan pek farklı değildir. Bu durum turizme görünmeyen ihracat olma özelliğini kazandırır. Bu sebepten dolayı dış aktif turizmle ülkeye giren döviz, aynı diğer mal ihraçlarında olduğu gibi o ülkedeki döviz arzını arttırıcı bir etki yapar (Durgun, 2006:17).

2.3.1.1.3. Fiyat İstikrarına Etkisi

Bir ekonomide fiyat istikrarsızlığının bulunması ve fiyatların yükselme eğilimi göstermesi, turistik hareketlerin gelişmesini etkileyen bir görünüm arz etmektedir. Ekonomik istikrarsızlık nedeniyle, üretim girdilerinde meydana gelen fiyat artışı, maliyetlerin yükselmesine bu da işletmelerin kar marjını korumak için fiyatları arttırmalarına neden olacaktır. Ekonomik istikrarsızlık, talebi esnek olan turizm sektörünü yakından etkilediğinden gerek turistik yatırımlarda gerekse turistik mal ve hizmet arzında fiyatların devamlı değişmesi turizm talebini etkileyecek, bu durum belli fiyatlar göz önüne alınarak yapılan anlaşmalarla tarafları zor durumda bırakacaktır (İçöz ve Kozak, 2002:218).

2.3.1.2. Turizmin Reel Ekonomik Etkileri

Turizmin parasal etkilerinin yanı sıra ekonomide gelir yaratmak, yeni iş ve meslek alanlarının açılması, iş hacminin genişlemesi sayesinde işsizliğin azaltılması, tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri üzerinde etki ederek onların canlandırılması gibi reel etkileri de bulunmaktadır (Durgun, 2006:25; Milmon ve Pizam, 1988; Rotham, 1978).

2.3.1.2.1. Turizmin İstihdam Üzerine Etkisi

Ağırlama sektörü olarak ta bilinen turizm sektöründe hizmet unsuru çok önemlidir. Turizm işletmeleri hem mamul üretiminde hem de bu mamullerin sunulması aşamasında büyük ölçüde insan gücünden yararlanır. Turizm, doğası gereği emek yoğun üretim tarzı olan bir sektör olması nedeniyle önemli oranda istihdam olanakları yaratan bir sektördür. Turistin yapmış olduğu bir harcama bu sektöre doğrudan, turizm sektörüne girdi veren sektörlerle dolaylı yoldan istihdam yaratma imkânı vermektedir. Turizm sektöründe makineleşme ve otomasyonun sınırlı kullanılması nedeniyle de, bu sektördeki teknolojik gelişmeler personel sayısı ihtiyacını minimal oranda azaltmaktadır (Milmon ve Pizam, 1988).

2.3.1.2.2. Turizmin Gelir Etkisi

Ekonominin diğer alanları da olduğu gibi turizm olayında da ister tüketim ister yatırım harcamaları söz konusu olsun, satın alınan mal ya da hizmet bedeli olarak; turistler ya da aileleri ile devlet ve özel sektör kuruluşlarının yaptıkları harcamalar, söz konusu ekonomik birimler için bir gider kalemi oluştururken aynı mal ve hizmetlerin satıcısı olan ulaştırma ve seyahat firmaları, konaklama ve restoran işletmeleri, eğlence yerleri, anı ve armağan eşyası satıcıları gibi arz kuruluşları bir gelir sağlamış olmaktadır (İçöz ve Kozak, 2002:208).

2.3.2. Turizmin Fiziksel Etkileri

Genel anlamda çevre ve insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da belirli bir süre sonra direkt ya da dolaylı etkide bulunabilen fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır. Dolayısıyla çevrenin kapsamadığı hiçbir alan ve süreç bulunmamaktadır. Bu bağlamda çevrenin doğru algılanması ve turizmin gelişme hızının bunu ne ölçüde etkileyeceği konusunun açıklığa kavuşturulması oldukça önemlidir. Ancak ülkemizde turizmin gelişme hızı, gerek ulusal ve gerekse yerel yetkililerin algılamasının çok ötesindedir. Bir başka ifadeyle turizm hareketlerinde artan yoğunluk ülkemizde sağlam bir çevre bilinci içinde planlama, yönetme ve uygulama kapasitesinin oldukça üzerindedir. Turizme ilişkin ortaya çıkan sorunların çoğu, başta hükümetler olmak üzere, turistlerin ihtiyaçlarını karşılayan endüstriler ve turizmcilerin bu konuya yeterince dikkate almamalarından kaynaklanmaktadır. Bunun başlıca nedeni olarak ta kısa dönemli ekonomik kazanç ve ihtiyaçların, uzun dönemli çevre konularından daha önemli tutulmasının yanı sıra ve insanlarımızın bilgi ve ilgi eksikliğidir. Çevre, turizmin temel kaynaklarından biridir. Turizmin devamlılığı için çevrenin kendi doğallığı içerisinde kalması gerekmekte ve olası olumsuz etkiler kontrol edilmelidir (Alaeddinoğlu, 2006:33).

Yapılan araştırmalar, geçen on yılda Kuzey Amerika kıyı şeridinde turizmin hızlı gelişimi ile çevresel olarak büyük değişimler kaydedildiğini

göstermekte, turizm ile artan yoğunluğun ekosisteme etki ettiği, yerel halk üzerinde çeşitli etkiler yarattığı ve bunun sonucunda yerel halkın toplu bir direnç gösterdiğine işaret etmektedir (Kousis, 2000).

Turizmin bir planlama ve kontrol olmaksızın gelişmesi beraberinde ciddi çevresel sorunları getirebilmektedir. Çarpık ve yoğun kentleşme, yoğun nüfusun bir sonucu olarak artan trafik ve çevre kirliliği sorunları, doğal kaynakların kullanımında meydana gelen yoğunluk sebebiyle yaşanan sorunlar (ör: su ve enerji yetersizliği) yaşanabilecek belli başlı problemler olabilmektedir. Öte yandan turizm, alt ve üst yapı yatırımları gerektirdiği için bu gibi yatırımların yapımını hızlandırıcı bir etki de gösterebilmektedir. Bölgelerin alt ve üst yapı sorunlarının çözümünde etkin bir faktör olabilmektedir (Lindberg ve Johnson, 1997).

Bu genel açıklama ile birlikte turizmin fiziksel etkileri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Turizmin fiziksel alt yapıya etkisi: Fiziksel alt yapı, yerleşim merkezlerinde devamlı oturanların da yararlandığı su, enerji, yöre içi ulaşım şebekesi, kanalizasyon sistemi, temizlikle ilgili araçlar ve otoparklar, spor tesisleri, toplantı ve kongre salonları, haberleşme ve ulaşım sistemlerinden oluşur (Emekli, 2001:30)

Sözü edilen fiziksel alt ve üst yapı sistemlerinin kurulmasında veya geliştirilmesinde turizm itici bir rol oynamakta hatta bu gibi alt ve üst yapı donanımlarının tamamlanmasını hızlandırmaktadır

Turizmin kurumsal alt yapıya etkisi: Kamu idarelerinin turizme yönelik yaptığı tüm faaliyetler, ürettikleri mal ve hizmetler, üretime katkıda bulunan araç ve tesisler, kurumsal alt yapıyı oluşturmaktadır. Turizm danışma bürolarının hizmetleri, turizm polisinin hizmetleri, tanıtma kurumlarının faaliyetleri, çevreyi koruma ve güzelleştirme amacıyla kurulan kuruluşlar, turizm eğitimi veren kurumlar kurumsal alt yapı kapsamında değerlendirilir (Emekli, 2001:31).

Turizmin doğal çevreye etkisi: Turizm hareketlerinin yoğunlaşması ile birlikte, bir yöredeki ekolojik ortamda değişimler olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmaktadır. Turistik gelişmenin çevresel varlıklar üzerinde olası olumsuz

etkilerin önceden belirlenememesi ve kontrolsüz gelişim, turizmin en önemli kaynağı olan doğal çevrenin bozulmasına neden olmaktadır. Turizmin çevresel etkileri son derece önemlidir. Çünkü çevre elemanları turistik gelişmelerin temelini oluşturmaktadır. Turizmin gelişmesinin etkileri en çok toprak, flora, fauna, su ve gürültü üzerinde yoğunlaşmaktadır (Emekli, 2001:31).

İster özel, ister kamu isterse kamu-özel ortak yatırımlarında olsun kitle turizmi projelerinde doğal kaynaklar üzerindeki kontrol kaybedilmekte zamanla veya kısa bir süre içerisinde katı atık (çöp) ve yeşil alanların hızla şehirleşmesi /betonlaşma sorunları baş göstermektedir (Kousis, 2000).

Bu çevresel alt-üst oluş sadece biyolojik etkiler yaratmakla kalmamakta aynı zamanda yerel halk üzerinde sosyal ve ekonomik değişimlere de sebep olabilmektedir. Ayrıca halk sağlığını etkileyen durumları da ortaya çıkarabilmektedir (Kousis, 1998).

Diğer yandan, Rotham (1978) yaptığı araştırmasında turizmin bir yöredeki olumsuz fiziksel etkilerinin en çok artan gürültü, karmaşa, çöp ve trafik sorunu, suç oranları ve aşırı kalabalık ve turizmin sebep olduğu fiyat artışları gibi konularda yoğunlaştığına işaret etmiştir.

Turistik faaliyetlerin yoğunlaşması sunucu eko-sistem aşağıda görülen etkilere maruz kalmaktadır (Küçüktopuzlu, 1994).

- **Gürültü**, yerel halkın ve turistlerin rahatsızlık duymasında etkili olmaktadır.
- **Hava kirliliği** de yerel halk sağlığını ve turistleri olumsuz etkilemektedir.
- **Su kirliliği**, yeraltı sularının, yüzey sularının ve içme sularının kirlenmesine sebep olmaktadır.
- **Toprak erozyonu**, kullanılabilir toprakların azalması ve toprağın kirlenmesini gündeme getirmektedir.
- **Flora ve faunaya olan etkiler**, dönüşüme uğrama, türlerin azalması hatta yok olmasıyla karşılaşmaktadır.

- **Estetik etkiler**, çirkin yapılaşma, betonlaşma ve manzaranın bayağılaşmasına sıklıkla rastlanmaktadır.

Diğer yandan, turizmin çevreyi sadece bozan-deformasyona uğratan etkilerinin olduğunu söylemek de yanlış olur. Turizm aynı zamanda çevreyi koruma yönünde alınan tedbirlerle daha güzel bir çevre yaratılmasına da yardımcı olur. Turizm yerel mimari özelliklerin, arkeolojik eser ve kalıntıların korunması, mevcut geleneksel yapının (köy, çiftlik, yayla vb.) turizm amacı ile kullanılması için düzenlemeler yapılmasını sağladığı gibi, yol, park, trafik ışıklandırma, yeşillendirme ve yeni rekreasyon alanları yapılmasına da katkıda bulunur ve turizmin olumlu çevresel etkileri ortaya çıkar (Emekli, 2001:34)

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, turizmin fiziki çevre üzerinde iki yönlü etki yaptığı sonucuna ulaşılabilir. Bu, iki yönlü etkiden kast edilen, turizmin çevre üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler bıraktığıdır. Yapılan çalışmalar, turizm hareketlerinin planlı ve bilinçli bir şekilde organize edilmesi durumunda, turizmin fiziki çevre üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin en aza indirilebileceğini göstermektedir.

III. BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

3.1. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Yukarıda da açıklandığı üzere turizm, ekonomik ve çevresel pek çok etki göstermektedir. Ancak turizmin gösterdiği etkiler sadece ekonomi ve çevre boyutuyla sınırlı değildir.

Ekonomik getirilerinin yanı sıra, turizmin doğal çevreye ve kültürel yapıya da olumlu katkılarda bulunduğu tartışılmakla beraber, turizmin eskiden öngörüldüğü kadar zararsız ve maliyetsiz bir ekonomik seçenek olmadığı giderek savunulan görüşler arasındadır. Gelir düzeyleri ve sosyal değerleri arasında farklar bulunan değişik toplumların çekim yerlerinde bir araya gelmesiyle kültürel etkileşim sürecinin başladığı ve bunun bir kültürün diğerinin etkisi altında kalarak kısmen ya da tamamen değişime uğrayabileceği değişik araştırmacılarca vurgulanmaktadır (Yüksel v.d, 2002).

Turizmin en çok ekonomik yönden ele alınmış bir faaliyet olması, turizm hareketlerinin önemli ölçüde gelir getirici ve döviz kazandırıcı karakterinden kaynaklanmaktadır. Bu gün, ekonomik ilişkilerin ve olguların sosyal olaylar ve olgular üzerinde çok önemli etkileri olduğu bilinmektedir (-----,1995).

Pek çok araştırmacı turizmin toplumu çok yönlü olarak etkilediğini belirtmişler ve bu etkilerin birbirinden ayrılmasının çoğu kez zor olduğunu ifade etmişlerdir. Örneğin; Haley v.d. (2005) araştırmalarında, turizmin nicel etkilerinin yanında elle tutulamayan, öznel pek çok etkilerinin de mevcut olduğunu ifade etmişlerdir.

Sosyal etkiler, turizmin var olan sosyal değerlere, kişisel davranışlara, aile içi ilişkilere, güvenlik kavramına, ahlaki kurallara, zanaatsal faaliyetlere, geleneksel gösterilere ve toplumun sosyal yapısına dolaylı veya dolaysız yollardan yapmakta olduğu etkileri ifade etmek için kullanılan geniş anlamalı bir kavramdır (Brunt ve Courtney, 1999; Gartner,1996; Sharpy,1994; Urry, 1991; Crompton ve Sanderson, 1990; Mathieson ve Wall, 1982).

Yukarıda, turizmin sosyo-kültürel etkilerinden gelen olarak bahsedilmiştir. Aşağıda alt başlıklar halinde konu daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

3.2. Turizmin Sosyal Yapı Üzerindeki Etkileri

3.2.1. Birey Üzerindeki Etkileri

Özellikle yabancı bir yere seyahat eden bir kimse, sadece coğrafi olarak değil, kişisel, toplumsal ve kültürel olarak da yabancı bir ortamla karşı karşıya gelir. Dolayısıyla gezinin tamamıyla hoş ve ödüllendirici olması için, turistin karşına çözüm bulunması gereken bazı sorunlar çıkar. Turistler para ve zaman kaynaklarını, ülkelerindekinden çok farklı durumlarda kullanmak zorundadırlar. Ayrıca, toplumsal ilişkilerini ve etkileşimlerini de, konaklama, yeme-içme ve diğer ihtiyaçlarını sağlamak, belki de arkadaş bulmak üzere yönlendirmeleri gerekmektedir. Ayrıca, ne kadar tanımadıkları bir ortama gitmeye de, “kültürel mesafe”nin ölçüsüne belirleyerek karar verilebilir. Seyahat eden kişiler, kendilerini bulabilecekleri yeni kültürlerle değişik derecelerde ilişkiye girerler. Sözelimi, yaşantıyı-görme turizmi, kültürel zenginleşme elde etmek için mahalli hayat tarzlarına daha derin dalmak isteyenler için yapılandırılmış bir yöntemdir. Bazı seyyahlar bu ilişkilerde daha seçici olmak isterler ve bir tur şirketi bunu düzenleyebilir. Antropolojik bir inceleme turu veya bir sanat ve el sanatı festivaline katım gibi kültürel konular ve tecrübeler çevresinde düzenlenen turlar bunun örnekleridir. Yerel katılıma bakmaksızın, seyyahlar hiç değilse ziyaret edilecek ülkeyi üstünkörü incelemeli ve ortam farklılıklarından kaynaklanan bu problemlerin nasıl çözüleceği konusunda bir karara varmalıdır (Özdemir, 1992:73).

3.2.2. Aile Üzerindeki Etkileri

Turizmin, turist kabul eden ülkelerde aile yapısını etkilediğini düşünen yazarlar bulunmaktadır. Bu yazarlar, turizmin aile içindeki ilişkileri, kadınların toplum içindeki rollerini ve kadınların özgürleşmesini etkilediği kanısındadırlar.

Salustiano(1970), uluslararası turizmin İspanyol toplumu üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasında, turizmin, aile içindeki disiplini etkilediğini, katı ve hoşgörüsüz disiplin anlayışının azaldığını belirtmektedir. Boissevain ve Inglott (1979:275), sistematik kanıt bulunmamasına karşılık, turizmin, Malta’da aile bağlarını zayıflattığı kanısındadırlar. Bu yazarlara göre diskoteklerin ve başka eğlence yerlerinin açılması, çocukların ailelerinden uzaklaşmalarına bir sebep teşkil etmektedir. Bu durum, çocukların babanın sıkı denetimi altında olduğu geleneksel aile yapısını ve bu yapıya dayanan aile bağlarının zayıflamasına yol açan bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, 1967’de toplanan Roma Kongresi’nde, turizmin aile bağlarını güçlendirdiği sonucuna varılmıştır. Bu kongrede, aile bireylerinin çalışması sonucunda parçalanmış ailelerin tatil ve dinlenme zamanlarında bir araya gelmesi ile aile bağlarının kuvvetlendiği ileri sürülmüştür (Doğan, 2004). Ancak bu durumun turist gönderen ülkeler açısından geçerli olduğuna dikkat edilmelidir. Maier (1978:27) de turizmin, gelişmekte olan ülkelerde kuşaklar arasındaki farklılaşmaları ve çatışmaları arttırdığı kanısındadır.

Turizmin aile yapısı üzerindeki etkisi ile ilgili olarak üzerinde en çok durulan konu, kadınların rollerindeki değişim ve daha özgür bir duruma gelmeleridir. Örneğin İslam ülkelerinde kadınların kat hizmetlerinde çalışmaya başlaması ile geleneksel rollerinde değişim olduğunu, kadınların da ailenin geçimini üstlenmeye başladıklarını belirtmektedir (Maier,1978:27).

Turizmin aile yapısı üzerindeki bu etkileri doğru olsa bile, bu etkilerin kentleşme ve endüstrileşmenin etkileri ile bir arada ortaya çıktığı ve bu etkilerin bir birinden ayrılmasının güç olduğu unutulmamalıdır (Doğan, 2004:140).

3.2.3. Toplum Üzerindeki Etkileri

Seyahatin bir ulusun diğer insanları anlaması ve değerlendirmesinde önemli bir etkisi vardır. Gelişmiş ve aydın uluslardaki hükümet politikaları, yurttaşların ülkelerinin diğer kısımlarını tanımaları ve anayurtlarına duydukları taktir duygularının geliştirilmesi aracı olarak, seyahati, özellikle de yurt içi seyahati teşvik eder. (Akalin, 1991:46).

Bir ülkede ziyaretçilerin varlığı, yerli halkın hayat tarzlarını etkilemektedir. Ziyaretçilerin kendilerine ilişkin davranışları ve ev sahibi yurttaşlarıyla kurdukları kişisel ilişkilerin, genellikle mahalli halkın hayat tarzı ve tutumları üzerinde bir etkisi bulunmaktadır. Muhtemelen bu fenomenin en belirgin etkileri, Kuzey Amerikalı ve Batı Avrupalı ziyaretçiler, ilkel bir kültüre veya düşük hayat standardı ve gelişkin olmayan halk kitlesi tarafından karakterize edilen bir kültüre sahip, yeni ortaya çıkan ülkeleri ziyaret ettiğinde tespit edilmektedir. (Özdemir, 1992:74). Buna karşılık, ziyaretçi de, gittiği ülkelerdeki veya kendi yurdunun değişik bölgelerindeki kültürel karşıtıktan etkilenir. Genellikle bu etki faydalıdır ve ziyaret edilen toplumun insanının kendi yurdunda bulunmayabilen yaşantı niteliklerine duyulan taktir hislerinin artmasına yol açar. Ziyaret edilen ülkede yaşanan birçok insanın hayat tarzı, ziyaretçinin kendi topluluğundakinden farklıdır. Bu yeni insan grupları, ziyaretçinin günlük yaşamında ilişki kurduğu gruplardan daha cazip hale gelebilir (Gürkan, 1996:33).

Geçmişte yapılan araştırmalar, turizm hareketlerinin yerli toplum tarafından olumlu ve olumsuz yönde algılanışı arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesine yönelik kayda değer bulgular elde etmiş ve pek çok araştırma yerel halkın algılayışını etkileyen unsurlar konusunda bir çerçeve oluşturmuştur (Ap, 1990).

Diğer taraftan, Pizam ve Milmon (1986) turizmin ev sahibi toplumlar üzerindeki etkisini incelemek için yazdıkları makalelerinde turizmin sosyal yapı ile ilgili etkilerini şu şekilde tablolandırmaktadır:

Tablo 1: Turizmin Sosyal Yapı Üzerine Etkileri ve Bileşenlerinden Örnekler

ETKİLER	ÖRNEKLER
Demografik	Nüfus büyüklüğü, yaş/cinsiyet terkihi, turistik toplumda nüfusun artışı/eksilişi
Mesleki	Meslekte değişim, profesyonelleşme, bazı mesleklerde yaş ve cinsiyet dağılımı
Kültürel	Gelenek, Din, Dil’de değişimler
Normların Değişimi	Değerler, cinsiyetin rolü, ahlak(suç, fuhuş)
Tüketim Kalıplarında Değişiklik	Eğitim, alt yapı, mal, gider
Çevreye olan Etki	Kirlenme, ekoloji, tıkanma (kalabalıklaşma)

Kaynak: Pizam, Abraham ve Milmon Ady. “The Social Impacts of Tourism”, **Tourism Recreation Research**, cilt:11, sayı:1, 1986, ss.112-118.

Yukarıdaki tablo turizmin sosyal yapı üzerindeki etkilerini altı başlık halinde vermektedir. Buna göre, turizmin sosyal yapı üzerindeki etkilerinin çok yönlü olduğu ortaya çıkmaktadır. Tabloda verilen etkiler bileşeni turizm ile sosyoloji arasındaki ilişkinin ne denli iç içe olduğunu göstermektedir. Turizm bireylerin; kültürel, sosyal, doğal (fiziki) çevrelerini ve ekonomik hayatlarını etkilemektedir.

3.2.4. Değişen Nüfus ve Seyahat İlgileri

İnsanlar, grup tutumları ve nüfuslar değişmektedir. Bütün bu faktörler seyahat ilgilerini etkiler. ABD’deki gençlik pazarının olağanüstü büyümesi bunun bir örneğini teşkil eder. ABD’deki nüfusun yaklaşık yarısını 30 yaşın altındakiler oluşturmaktadır. İlk gençlik dönemlerindeki ve yirmi yaşlarının başlarındaki insanlar daha serüven düşkünü olma temayülü içinde olmakta ve yaşlıların rağbet etmeyeceği, otostop yapma, gençlik yurtlarında veya diğer düşük fiyatlı konaklama yerlerinde yemek yeme ve kalma gibi seyahat tarzlarına düşkünlük göstermektedirler (Gürkan, 1996:33).

Seyahat ilgileri de değişmektedir. Bazı ülkeler seyahat alanında popüler hale gelirken, bazıları da popülerliğini yitirmektedir. Dünya olaylarının gidişatı, insanların dikkatini dünyanın belli ülkeleri veya bölgelerine yöneltmektedir. Japonya ve Kore'nin II. Dünya Savaşı ve Kore Savaşı'ndan sonra seyahat edilecek yerler olarak ortaya çıkması, Karayip bölgesiyle birlikte, İsrail, İspanya, Fas ve Doğu Afrika'nın ilgi çeken ziyaret noktaları olmaları bunun örnekleridir (Özdemir, 1992:74).

İletişim sistemlerinin, özellikle televizyonun gelişmesi, insanların diğer ülkelere ve halklara duydukları ilginin kapsamını genişletmiştir. İşitmenin yanı sıra görme yetisinin de mevcudiyeti, izleyicinin zihninde güçlü bir etki uyandırmakta ve onda bir ziyaret arzusu yaratabilecek şekilde, başka bir ülkenin koşulları hakkında bilgi vermektedir (Özdemir, 1992:75).

3.2.5. Hayat Standardının Yükselmesi

Hayat standardının yükselmesi, nüfusun yaş kompozisyonundaki değişimler, artan eğitim düzeyi ve iletişimdeki gelişmeler, insanların dünya daki diğer insanların refahı ve faaliyetlerine ilişkin sosyal bilinçlerinin gelişmesi, dünyanın jet uçaklarıyla psikolojik olarak küçülmesiyle birleşerek, milletler arasında diğer bütün milletlere karşı bir ilginin uyanmasını sağlamıştır (Gürkan, 1996).

Yaşlandıkça turist daha pasif hale gelebilir. Ailenin rekreasyon kalıpları, ailelerin yaş aşamalarıyla bağlantılıdır. Çocukların mevcudiyeti, yapılan gezilerin sayısını azaltma eğilimine yol açar, aile daha fazla eve yönelik olur. Çocukları olmayan evli çiftler, seyahat beklentileri açısından en umutvar grupların arasındadırlar. Bununla birlikte çocuklar olgunlaştıkça, aileler seyahat faaliyetlerini arttırırlar ve on beş – on yedi yaşları arasında çocukları olan ailelerde daha küçük çocukları olan ailelere oranla daha fazla seyahat eğilimi bulunmaktadır. Çocuklar büyüyüp evden ayrıldıklarında, evli çift seyahate duyduğu ilgiyi yeniler. Ayrıca hayatın bu aşamasındaki çiftler muhtemelen daha iyi gelire sahip olacak ve daha fazla seyahat yapmayı mali olarak göze alabileceklerdir. Kent merkezlerinde

yaşayan kişilerde seyahat etme eğilimi kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha fazladır (Özdemir, 1992:75).

3.2.6. Sosyal Sınıflar Üzerindeki Etkileri

Gelirin ve sosyal sınıf statüsünün seyahat üzerinde bir etkisi bulunmaktadır. Zengin kişiler ve daha yüksek sosyal sınıflara mensup kişiler oldukça seyahat etmektedirler. Herhangi bir Kuzey Amerika gazetesinin sosyete sayfalarına bir göz atmak, yüksek sosyal statü sahibi kişilerin yurtdışı seyahatlerin yanı sıra, kışın Güneye, yazın da Kuzeye seyahat etmeyi adet haline getirmiş olduklarını ortaya koyacaktır. Düşük gelir sahibi ve mesleki seviyelerde olan insanlar çok az seyahat etme temayülü göstermektedir. Ama bunların hayat standardı yükseldikçe ve boş zamanları arttıkça piyasanın bu parçasının da önemli ölçüde yükselmesi beklenmektedir. Böylelikle seyahatin demokratikleşmesinin gelecekte çok daha yaygın olması beklenebilir (Gürkan, 1996).

Turistlerin yabancı bir ülkeye gelmesiyle doğan sosyal etkileşim ve değişmeyi, turizm olayının doğuşunda ve oluşumunda etken olan sosyolojik faktörleri ve turizmin yol açtığı sosyal tesirleri göz ardı etmemek gerekir. Özellikle, ülkelerin turizm konusundaki siyasi ve bürokratik otoriteleri ile, turizm konusunda yatırım yapan yerli veya yabancı müteşebbisler, turizmin sosyal yapıda meydana getirebileceği tesirleri de çok iyi bilmek ve değerlendirmek durumundadır. Zira yalnızca pragmatik ve rayonel platformda dahi olsa, rantabiliteleri ile, yakın ve uzak vadeli zaman dilimi içinde, sosyal yapıya yapacakları olumlu veya olumsuz tesirleri arasında büyük bir ilişki meydana gelecektir (Özdemir, 1992:75).

3.3. Sosyal Değişme Faktörü Olarak Turist ve Yerli İlişkileri

Turist ve yerliler arasındaki ilişkiler farklı kültürlerin bir araya gelmesi sonucu çeşitli sosyal değişmelere sebep olur (Pamir, 1997). Çalışmanın daha önceki bölümlerinde değinildiği gibi turist ve yerel halk etkileşiminin boyutları ve etkileri

üzerinde bazı faktörler rol oynamaktadır. Turist-yerel halk etkileşiminde; bölgedeki turizm faaliyetlerinin yoğunluğu, turizm faaliyetlerinin süresi, turist grupları ve yerel halk arasındaki kültürel benzerlik veya farklılıklar, turist-yerel halk ilişkilerini etkileyen önemli etmenlerdir.

3.3.1. Turist – Yerli İlişkilerini Etkileyen Etmenler

Turistlerle yerli halk arasındaki ilişkilerin nasıl şekilleneceği ve bu ilişkinin sonucunda yaşanan etkileşimin sonuçları çeşitli etmenlere bağlıdır. Bunlardan başlıcaları aşağıda incelenecektir.

3.3.1.1. Yerli Toplumun Yapısı

Turistin gittiği ülkenin toplumsal ve kültürü, kendisine nasıl davranacağını belirleyen temel etmenlerden biridir. Daha önceden de belirtildiği gibi, kentleşme, endüstrileşme ve ekonomik gelişmenin yüksek düzeylere ulaştığı batı toplumlarında, turist, alıştığı yaşam biçimini bulur, bu ülkelerde, daha rahat davranır ve daha kolay ilişki kurabilir. Öte yandan, gelişmekte olan ülkelerde, yaşam biçimi, turistin geldiği ülkeye göre çok değişik bir yapı gösterir.

Bu konuda yapılan araştırmalar, turistlerle yerlilerin ekonomik düzeyleri ve kültürel yapıları benzer olduğu oranda, aralarındaki ilişkilerin uyumlu olduğu göstermektedir. Örneğin, Londralıların turistlere karşı oldukça dostça tepkiler gösterdikleri bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nin doğu kıyısındaki kentlerde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, turistler, uzun süreli dostluklar için bir kaynak olarak algılanmaktadırlar. Çok seyrek olarak, küçük kırsal topluluklarda, turistlere karşı dostça davranışlara rastlanmaktadır. Örneğin, Akdeniz'de küçük bir ada olan Gozo'da, gençlerin, yaşam ufuklarını genişletmek için turistlerle arkadaş olmak istedikleri bildirilmiştir. Aynı biçimde, Bodrum'da, yerlilerin turistleri kolayca benimsedikleri gözlemlenmiş, bu durum, kasabaya gelen turistlerin oldukça benzer olması ve kasabada çok eskiden beri köklü bir yabancılarla ilişki geleneğinin bulunmasıyla açıklanmıştır. Kimi Eskimo

topluluklarında, turistlere karşı dostça davranışların bulunması ise, turist-yerli ilişkisinin oldukça kısa ve seyrek olmasına bağlanmıştır. Ancak, bu seyrek örneklerin dışında, küçük ve geleneksel topluluklarda, genellikle, turistlere karşı yüksünme ve düşmanlık duygularının yaygın olduğu gözlemlenmiştir (Pearce,1982).

3.3.1.2. Yerlilerin Turistlere Karşı Tutumları

Olumlu davranışlar, olumlu tutumlardan kaynaklanırlar. Bu nedenle, yerlilerin turistlere karşı tutumları olumlu olduğu ölçüde, aralarındaki ilişkiler olumlu olacak; yerlilerin turistlere karşı olumsuz tutumlar takınması oranında, aralarındaki ilişkiler olumsuz bir nitelik alacaktır (Pamir,1997).

Geçmişte yapılan araştırmalar, turizm hareketlerinin yerel halk tarafından olumlu ve olumsuz yönde algılanışı arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesine yönelik kayda değer bulgular elde etmiş ve pek çok araştırma yerel halkın algılayışını etkileyen unsurlar konusunda bir çerçeve oluşturmuştur(Ap, 1990).

Bastias v.d. (1996)'nin Avustralya, Darwin'de yaptıkları bir çalışmanın sonuçlarında; yaş, turistlerin turizm bölgelerinde kalış süreleri (Belise ve Hoy, 1980), yerel halkın turizm merkezlerine olan uzaklıkları (Lui ve Var, 1986), yerel halkın tutum ve davranışlarının şekillenmesinde önemli etkileri olduğu tespiti yapılmıştır .

Yerlilerin turistlere karşı tutumu, “alışkanlık” biçimini alabilir. Böyle bir eğilim, özellikle, turistlerin sayısının fazla olduğu yerlerde güçlüdür. Alışma; yeni otellerin, artan trafiğin, çimento kamyonlarının, gürültünün, turist otobüslerinin, amaçsız turistlerin, yabancı dillerin, toz ve pisliğin doldurduğu bir ortam uyum yapma yollarından biridir. Yerliler, bu koşulların rahatsız edici etkisini ortadan kaldırmak için, onları bilinçlerinden atarlar ve onlara karşı sanki yokmuşlar gibi davranırlar; turistlere karşı da, sanki orada değillermiş gibi davranılır. Bu, turistlerin, yerlilere, bir kişi değil de bir nesne gibi davranmalarının karşılığıdır. Ancak, alışma, her zaman işlemeyebilir. Koşullar ve değişme, kabul edilemeyecek ölçüde aşırı bir durum alabilir. Böyle bir durumda, yerliler, bilinçli duruma gelirler ve rahatsızlıkları

etkin bir tepki biçimine dönüşür. Böylece, turistlere karşı yabancılaşma ve düşmanlık duyguları ortaya çıkar (Farrel, 1979).

Bahamalar, Jamaika, Porto Riko gibi Karayip Denizi adalarında, ırk ayırımından ve sömürge yönetiminden kaynaklanan düşmanlıklar, beyaz turistlere yönelmektedir. Turistler; şoförlerin, garsonların ve öteki yerlilerin ilgisizliklerinden ve hareketlerinden yakınmaktadırlar (Lundberg, 1976). Ayrıca, turizmin gelişmesi sonucunda, bir kesim yerli erkeğin işsiz kalması ve turizm kuruluşlarında kadın personel kullanılması nedeniyle kadınlara bağımlı duruma gelmesi, turistlere karşı yüksünme duygularını arttırmaktadır (Wilson ve Kant, 1979). Kimi yabancı gözlemciler, Türkiye’de de, yakın zamanlara değin, turistlere karşı genel bir ilgisizlik ve uzaklığın, dahası kimi büyük kentlerde düşmanlığın bulunduğunu belirtmişlerdir (Diamond, 1977).

Yerlilerin, turistleri basmakalıp yargılar içinde algılamaları da, onlara karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine yol açmaktadırlar. Turist, benzer özellikler gösteren bir kalabalığın bir parçası olarak düşünülmekte, onun kişisel ve değişik özelliklerine dikkat edilmemektedir. Yerlilerin geçmiş deneyimleri ile söylenti ya da dedikodu biçiminde turistler konusunda duydukları, onlarda turistlere karşı tutumsal bir kalkan oluşturmaktadır (Farrel, 1979).

Bir İspanyol kasabasında yapılan bir araştırmada, yerlilerin, başlangıçta, kimi turistlerle ilgili olarak doğru biçimde algıladıkları özelliklerin bütün turistlere genellendiği, böylece, turistlerle ilgili basmakalıp yargıların geliştiği gösterilmiştir. Bunun sonucunda, yerlilerin, Fransızları kaba ve ısrarcı, Almanları cimri, İngilizleri Kibirli, İtalyanları Güvenilmez olarak algıladıkları bulunmuştur (Pearce,1982). Kuzey Galler’de yapılan araştırmada, daha uzak ülkelerden gelen turistlerin, daha iyi ve anlayışlı olarak algılandıkları Amerikalı turistlerin en zengin, İskoçyalı ve İrlandalı turistlerin en yoksul olduklarının düşünüldüğünü; en az düzeyde olumsuz sonuçlara yol açan turistlerin, aynı Gal geleneğinden gelen İskoçyalı ve İrlandalı turistler olduğunun belirtildiğini; Alman turistlerin, en az istenen ve en anlayışsız kimseler olarak görüldükleri tespit edilmiştir (Sheldon ve Var, 1984).

Yerlilerin turistlere karşı tutumları, her zaman olumsuz bir nitelik taşımaz. Örneğin, yukarıda, turist-yerli ilişkisi tipleri incelenirken, Bermuda’da ve Kıbrıs’ta, turistlere karşı ilgi ve yakınlık gösterildiği görülmüştü. Böyle bir tutum, özellikle, dil engelinin bulunmadığı, yerlilerin kültür ve eğitim düzeyinin yüksek olduğu ve yabancılara karşı konukseverlik geleneğinin bulunduğu toplumlarda görülmektedir. Turistlerle özdeşleşme ve onların yaşam biçimine hayranlık duyma da, özellikle yoksul ülke gençlerinde sık görülen bir tutumdur. Turistler; geldikleri ülkeler, yaşam biçimleri ve zenginlikleri nedeniyle, yoksul ülke gençlerinin elde etmek istedikleri bir yaşamı simgelemektedirler. Kırsal kesimde yaşayan gençler, kent yaşamını düşlerken; kentlerdeki gençler, Batı yaşamını düşlemektedirler. Bunların, gelişmiş ülkelerdeki yaşam biçimi konusundaki düşünceleri, gerçekçi olmamakla birlikte tümüyle yanlış da değildir. Bu gençler, ülkelere gelen turistlerin yaşamında Batı’nın çekiciliğini görmekte, ancak, böyle bir yaşamı elde etmenin güçlüğüne değerlendirememektedirler. Yerli gençler, turistlere hayranlık duymakta; onlara sürekli ilişkiler kurmakta, daha sonra, mektup, kart, fotoğraf gönderme biçiminde ilişkilerini sürdürmektedirler. Bu, onlara, arkadaşları arasında saygınlık kazandırdığı gibi, günlük yaşamın güçlüklerinden bir süre kaçmalarını da sağlamaktadır (Hoivik ve Heiber, 1980).

3.3.1.3. Turistlerin Yerlilere Karşı Tutumları

Yerlilerin turistler karşı tutumunun yanında, turistlerin yerlilere karşı tutumları da, onlara karşı davranışlarını biçimlendirerek, aralarındaki ilişkileri etkilemektedir. Alman araştırmacı Böttjer yaptığı araştırmasında Kenya’ya giden Alman turistlerin yerel halka karşı tutumlarını şu şekilde sınıflandırmıştır (Böttjer, 1979) :

- **İlgisizlik:** Turistin baştan gelen amacı, rahat ve eğlenceli bir tatil geçirme gereksiniminin doyurulmasıdır. Bu gereksiniminin karşılanmasında yerlilerin fazla bir katkısı olmadığından, onlara karşı ilgisiz kalınmaktadır. Nettekoven’a göre, gelişmemiş bir ülkenin sorunlarıyla karşı karşıya gelmek, tatilden elde edilen

doyumunu azaltmaktadır (Nettekoven, 1979). Lundberg, bir kültürden gelen kimselerin, başka bir kültürün üyeleriyle yakın bir kaynaşma içine girmelerini beklemenin gerçekçi olmadığını; turistlerin küçük bir kesiminin, yerlilerle ilişki kurmak için istekli olduğunu söylemektedir (Lundberg, 1976). Ayrıca, turistlerin çoğunun, yaşanan kültürle ilişki kurmak yerine, doğayı ve görülecek yerleri görmeyi seçtiklerini, insanları ve ülkeleri değil, “götürülmesi gereken yerleri” aradıklarını ileri sürmektedir.

- **Kaygı:** Kültürü yabancı ve anlaşılmaz olan, yerlileri korkunç bir biçimde görünen, yeterli bilgisinin bulunmadığı bir bölgeye gelen bir turist, çekingen ve sakıngan davranmakta; yerlilerle çatışmalara girebilmektedir.
- **Acıma:** Toprağın kuraklığı ve verimsizliği yanında, insanların ve özellikle kadınların ağır koşullar altında çalışması, turistlerde acıma ve şaşkınlık duyguları uyandırabilir.
- **Ataerkil Tutum:** Kimi turistler, kendi kültürlerinin yerli kültürler üzerindeki üstünlüğüne inanırlar ve yerlilere aşağı düzeyde kimseler olarak davranırlar. Bu bencil üstünlük duyguları, turistlerle yerliler arasında çatışmalara yol açabilir.
- **Safça Bir Basit Yaşam Coşkusu:** Endüstri ülkelerinin insanı ezen koşullarının etkisiyle, kimi Batılı turistler, sorunsuz ve mutlu bir ilkel yaşam düşleyebilirler. Bu basit yaşam tutkusu, özellikle kimi genç turistlerin yerlilerle dostça ilişkiler kurmasında etkili olabilir.
- **Kişisel İyilik Yapma İsteği ve Toplumsal Bilinç:** Küçük bir genç turist kümesi için, yerli toplumun yaşam koşulları ve gelişme

sorunları önem taşır. Bunlar, yerlilere karşı açık bir dostluk ve anlayış gösterirler ve onlara yardım etmeye çalışırlar.

- **İyi İzlenim Bırakma İsteği:** Kimi turistler, kendilerini ülkelerinin bir elçisi olarak görürler ve yerliler üzerinde iyi bir izlenim bırakmak isterler. Bunlar, bütün beyazların kötü olmadıklarını; özellikle kendi uluslarının, öteki uluslardan daha iyi olduğunu göstermeye çalışırlar.
- **Kültürel Görelilik Tutumu:** Özellikle yüksek konumlarda bulunan kimi turistler, çağdaş ve açık düşünceli Avrupalılar olarak, önyargısız davranmaları gerektiğine inanırlar. Bu turistler, yerlileri tanımaya ve onlara eşit düzeyde kimseler olarak davranmaya çaba gösterirler. Her kültürün kendine özgü değerleri olduğu inancına dayanan bu tutum, aynı zamanda, yüksek konumlardan gelen turistlerin önyargısız oldukları izlenimini vermeye yarar.
- **Üstünlük Duygusu:** Kimi turistlerin, otellerin dışındaki ilişkilerinde, yerlilere yukarıdan baktıkları; yerliler karşısında yabancılıkları ve korkuları arttıkça, turistlerde üstünlük duygusunun ve davranışının belirginleştiği görülebilir.
- **Önyargı:** Avrupalı turistlerin üçüncü dünya uluslarına yukarıdan bakması, onları küçümseyici yargılar geliştirmelerine yol açmakta, bu da,ü onlarla ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Batı uygarlığının üstünlüğüne olan inançtan kaynaklanan bu önyargılar, bencil ve sömürgeci bir nitelik taşımakta; turist-yerli ilişkilerinde çatışma kaynağı olmaktadır.

3.4. Turizmin Sosyal Yapı Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Turizmin bir ev sahibi toplum üzerindeki sosyal etkileri şöyle belirlenmiştir (Gürkan, 1996:41-42):

- Kumar, fahişelik, alkol ve diğer aşırılıklar gibi istenmeyen faaliyetlerin başlaması,
- Yerli halkın, turistler tarafından kullanılan lüks ve ithal mallara talep göstermesinin ortaya çıkardığı “demonstrasyon etkisi”
- Özellikle turistlerle ev sahipleri arasında çok belirgin ırksal farklılıkların olduğu yerlerdeki ırksal gerginlikler.
- Turizm işinde çalışanlar hesabına bir köleye yakışır tutumun gelişmesi
- Zanaat ve sanatların, turizm ticareti için büyük hacimli hatıra eşya üretimi sağlamak üzere, “küçük boyutlu bir hal alması”
- İşçilerin rollerinin standartlaşması
- Kültür, ziyaretçi tarafından acayip bir adet veya eğlence olarak görülürse, ev sahibi halkın kültürel övünçlerinin kaybolması
- Çok fazla turistin mevcudiyeti yüzünden, mahalli hayat tarzlarında çok sürekli bir değişim.

- Otel ve lokanta işinin karakteristiği olan, kol gücüne dayalı olarak çalışan ve düşük ücret alan aşırıya kaçan sayıda işçiler.

Diğer taraftan, yakın geçmişte yapılan bazı araştırmalar turizmin sebep olduğu düşünülen olumsuz etkiler konusunda bazı ilginç sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin; turizm hareketlerinin yerel halk tarafından olumlu ve olumsuz yönde algılanışı arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesine yönelik kayda değer bulgular elde etmiş ve pek çok araştırma yerel halkın algılayışını etkileyen unsurlar konusunda bir çerçeve oluşturmuştur (Ap, 1990). Bu konuda bir çerçeve oluşturmak bakımından en baskın teori “sosyal değişim” teorisidir. Teori, endüstriyel bölgelerin ve imkânların yerel halk üzerindeki etkisi ve yerel halkın bu endüstriyel oluşumdan edindikleri edimlerin miktarı ve faydaları üzerine oturtulmaktadır. Bu konuda Gana’da yapılan bir çalışma (Sırakaya v.d., 2002) sosyal dönüşüm-değişimin kolayca ortaya çıkmadığını , değişimin doğasının ve öneminin algı ve tutumları etkilemedeki önemini göstermiştir. Bu nedenle, geleneksel sosyal değişim teorisi; turizm endüstrisinde çalışan ve bu endüstriyel imkândan faydalanan insanların, turizm olayına karşı olumlu yönde tutum sergiledikleri, görüş bildirdikleri kanısını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte sektörde çalışan insanların çalışma hayatlarında yaşadıkları olumsuz deneyimler veya endüstrinin sunduğu imkanlardan yararlanamama gibi durumlar insanların turizm endüstrisine karşı olumsuz bir tavır takınıp alehte görüş bildirmelerine sebep olabilmektedir (Haley v.d., 2005).

3.4.1. Sosyal Baskılara Yol Açan Fiziksel Etkiler

Bir tatil beldesinde artan turizmin fiziksel tesirleri, yerel toplumu etkiledikçe önemli sosyal baskılara neden olabilmektedir. Sosyo-kültürel dezavantajlar aşağıda verilen konularda ortaya çıkabilir (<http://www.akdeniz.edu.tr>).

- Kültürel bozulma ve kültürel mirasın zarar görmesi; şiddet, kirlilik, kültür mirasının yasal olmayan yollarla bulunduğu yerden çıkarılması veya kaçırılması, çevredeki tarihi peyzajın değiştirilmesinden kaynaklanabilir.

- Kısıtlı olarak sağlanmakta olan su ve enerji gibi birincil kaynakların kullanılmasında turizm ile yerel halk arasında rekabet ortamı biçimindeki kaynak kullanım çatışmaları.
- Geleneksel toprak kullanımları arasındaki çatışmalar, özellikle kıyı alanlarında otellerin inşa edilmesi ve geleneksel balıkçılık yapılan yerlere erişimin ve hatta alanların rekreasyonel amaçla kullanımının turistlerce aksatılmasından kaynaklanabilir.

3.4.2. Suç İşleme

Suç oranları, bir bölgenin büyümesi ve kentleşmesi ile birlikte tipik olarak artış göstermektedir. Kitle turizminin büyümesi çoğu kez artan suç oranını beraberinde getirmektedir. Çoğu kez kamera ve mücevherat gibi değerli eşyaları ve harcamak için yüklü miktardaki paraları taşıyan çok aşırı sayıdaki turist varlığı; suçlulara çekici gelmekte ve beraberinde ise soygunu ve uyuşturucu ticaretini arttırmaktadır. Her ne kadar turizm cinsiyet istismarlarının nedeni olmasa da, bu yolda kolaylıklar sağladığı bir gerçektir (<http://www.akdeniz.edu.tr>).

3.4.3. Çalışma ve İş Bulma Şartlarının Bozulması

Çalışmalar, turizm sektöründeki çok sayıdaki mesleğin; uzun çalışma saatleri, sabit olmayan (geçici veya sezonluk) iş bulma, düşük ücret, eğitim kalitesi düşüklüğü ve kalifiye eleman olmak için yetersiz fırsatlar gibi ayrılmayı kolaylaştıran bir çok çalışma ve iş koşullarına sahip olduğunu göstermektedir (www.ilo.org). Ek olarak, (liberalizasyon ve çok katı rekabet gibi) turistik ticaretteki ve seyahatlerdeki yeni gelişmelerin, daha güvenilir ve esnek iş bulma koşullarına yönelik eğilimi güçlendirdiği gözlenmektedir. Oldukça ucuz ve esnek iş koşullarına uydurulması nedeni ile, bazen bu gibi işlerde (iş ve işçi güvenliği sağlanmaksızın) çalıştırıldığı görülmektedir(<http://www.akdeniz.edu.tr>).

3.5. Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizmin sosyo-kültürel manada tamamen olumsuz sonuçlar doğurduğunu söylemek doğru olmaz. Nitekim bir olgunun yarattığı etkileri tamamen olumu veya tamamen olumsuz olarak kategorize etmek bilimsel açıdan doğru bir yaklaşım değildir. Aşağıda turizmin sebep olduğu olumlu sosyo-kültürel etkiler verilmektedir (Haley v.d, 2005; Özkul, 2001:60; Kousis, 2000; Kozak ve Akoğlan. 1997:45; Özdemir, 1992:73; Tolungüç, 1990):

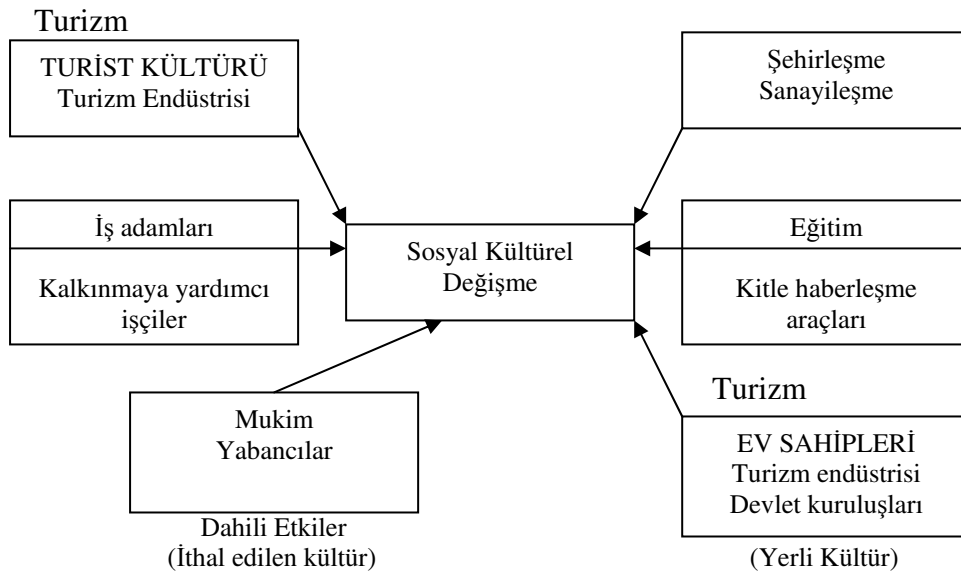
- Turizm sayesinde insanlar, değişik kültür ve sanatlar arasında mübadeleyi sağlayan, kültür düzeyini arttırmaya olanak veren bir fırsat elde etmektedirler.
- Turizmle birlikte insanlar değişik kültür ve sanatları değerlendirme, ayrıcalıkları, bir yaşam anlayışı farkı, dünya güzelliklerini farklı şekilde yansıtan araçlar olarak kabul etmek böylece, dünya insanlarını bir bütün olarak sevmeye alışkanlığı kazanmaktadırlar. Kültürel ve sanatsal varlık ve elemanlarla ilişki kuran, karşılaştırma yeteneği kazanan insan, geçmiş uygarlık halklarına kendi neslinin ve bizzat kendisinin çabalarını eklemek olanağı kazanmaktadır.
- Kültür ve sanat eserlerine sahip olan ülkeler, bu sosyal kaynağı korumak gereğinin ve zorunluluğunun bilincine varmaktadırlar.
- Turizm insanların sosyo-kültürel hayatlarını dışa açılma, yeni bakış açıları kazandırma yönünde etkileyebilir.
- Farklı toplumlardan gelen bireylerin birbirleri ile bilgi alışverişinde bulunmaları sonucu oluşan dostluk ve arkadaşlıklarla dünya barışına katkı sağlanmaktadır.

- Turist kabul eden ülke halkının turistlerle daha yoğun bir iletişime girebilmek için kendilerini daha fazla okuma ve araştırma zorunluluğunda hissetmeleri sonucunda eğitim ve kültür düzeylerinin yükselmesi sağlanmaktadır.
- Kırsal bölgelerde turistik kuruluşların ortaya çıkmasıyla bu bölgelerdeki toplumsal tek düzelik bozulmakta, toplumda değişik özellikleri ve yapıları olan kümelerin sayısı artmaktadır.
- Turizm, aile yapısı ve kadın hakları konusunda bir takım yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Turizm yoluyla kadınlar da yeni iş alanlarına sahip olmaktadır.
- Turizmle birlikte yöre halkının turistlere karşı, vizyon ve itibarının artması sağlanabilir.
- Turizmle birlikte insanların dostluk ve hoşgörü kavramları yerleşebilir.
- Turistlerin geleneksel eğlenceleri, müziği, genel ve el sanatlarını görme isteklerinden dolayı, bu değerlerin yeniden canlandırılmasına olan katkı turizmle gerçekleşebilmektedir.
- Yapılan turizm yatırımları bir yörede alt yapı imkânlarını zenginleştirerek yerel halkın bu imkânlardan faydalanmasına temel teşkil edebilir.
- İş/meslek çeşitlenmesi sayesinde yeni iş ve/veya zanaat kollarının gelişmesinde turizm itici bir rol oynayabilir.

- Yerel halk kendi konuşma dillerini turistlere öğretmeye girişebilir. Bu da bir nevi kültür kaynaşmasıdır.
- Tarihi eserler, doğal güzellikler ve kültürel varlıklar turistlerin ilgilerinin neticesinde koruma altına alınıp değerlendirilebilir.
- Turizm yerel halkın kültürel değişimine yol açabilmekte ve yerel kültürün uluslar arası platformlarda tanınmasını sağlamaktadır.

3.6. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Etki Faktörleri

Turizmde sosyo-kültürel değişimin etkileri, ev sahibi ülke ve yabancıların içinde bulunduğu pek çok faktöre dayanmaktadır. Bu durum Doorn (1985) tarafından aşağıdaki şekildeki gibi özetlenmiştir (Özdemir, 1992:63).

Şekil 1: Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Etki Faktörleri

Sosyo-kültürel değişim yaratan tek faktör turizm değildir. Sosyo-kültürel öğeler üzerinde etkili olabilecek her çeşit bireysel, kurumsal, sektörel süreçler sosyo-kültürel değişimi etkilemek konusunda faaliyet halindedirler. Bununla

birlikte, pek çok kamu veya özel sektör kurumu, turizm hareketleri gereği ihtiyaç duyulan gereksinimleri karşılamak için faaliyet gösterirler. Bu faaliyetler kaçınılmaz olarak karşılıklı sosyo-kültürel etkileşimi beraberinde getirmektedir.

3.7. Turizmin Kültürel Yapı Üzerindeki Etkileri

Aşağıda kültürel yapı üzerinde etkili olan etmenler incelenmektedir (Yüksel v.d, 2002; Özkul, 2001; Doğan, 1998; Gülersoy, 1998; World Tourism Organisation, 1997; Ryan, 1995; Uslu, 1985).

3.7.1. Kültür Yayılması

Turizm kültür yayılmasına aracı olacak en önemli sektör konumundadır. Turizm sayesinde herhangi bir bölgeye giden turist yerel alışkanlıkları öğrenmekte ve evine döndüğünde gördüklerini paylaşabilmektedir. Özellikle ülkemiz tarihi yeme-içme alışkanlıkları, el sanatları bu kültür yayılması için potansiyeli yüksek bir kültürel kimliği barındırmaktadır.

3.7.2. Kültürel Kirlenme

Kültürel kirlenme genel olarak ele alındığında değişimler; geleneklerin bozulması, turistin taklit edilmesiyle giyim kuşamda, yemek yeme biçiminde gözlenen değişim, yabancı sözcüklerin sıklıkla kullanılmasıyla bölgesel ve ulusal dilde yaşanabilecek bir yozlaşma, örf ve adetlerin ticari bir faaliyete dönüşmesi ve hatta bir yöre ya da bölge kültürüyle uyuşmayan eğlence tarzlarının zamanla kültürün bir parçası haline gelmesi bunun en temel örneklerindendir.

3.7.3. Kültür Şoku

Kültür şoku fiziksel ve psikolojik bir takım unsurların, farklı bir ortama gelindiğinde bırakmak durumunda kalan turistler üzerinde ve onları misafir eden

yerel toplumda görülmektedir. Turist açısından gittiği bazı bölgelerde yeni kıyafet ve konuşma kurallarına uyma zorunluluğu, gelmiş olduğu kültürün kendi kültüründen ne derece farklı olduğuyula orantılı olarak turisti etkileyecektir. Turistlerin, kültürel şokun etkilerini azaltmakta kullandıkları yöntemlerden biri de gurup halinde dolaşmak veya paket tur satın almaktır.

Kültür şoku, turistin gittiği yerin kültürel özellikleri hakkında bilgi eksikliği olması veya yerel halk ile turistler arasında derin kültürel farklılıkla olması durumunda kendisini daha açık bir biçimde gösteren bir durum olarak ortaya çıkabilir.

3.7.4. Kültürel Yozlaşma

Turistin yabancılaşması; turiste sunulan öğelerin, asıl özellik ve anlamlarını yitirerek, sahte ve yapay bir nitelik almaları; turist için, turistik etkinliğin, amacını ve anlamını yitirmesidir.

3.7.5. Kültürel Değişim

Turizmde kültürel değişim uzun bir süreçte ve yavaş yavaş oluşabilmektedir. Bu daha çok turistlerin bir bölgeye gidip oradaki yerel halkı kendileri için normal davranışlarla etkilemeleri ile olmaktadır. Bu etkileme biçimi olumsuz olabileceği gibi olumlu da olabilmektedir. Kültürel değişim üzerine yapılan araştırmaların bir kısmı, turizm etkilerinin zararlı olduğu fikrini savunurken diğer bir kısmı da turizmin hediyelik eşyaları, giyim eşyalarının, el sanatları eserlerinin turistler tarafından büyük ilgi görmesi ile geleneksel el sanatlarında Rönesans etkisi yaptığını belirtmektedir.

IV. BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: AKÇAKOCA ÖRNEĞİ

4.1. Araştırmanın Yöntemi

4.1.1. Veri Toplama Yöntemi

Turizm hareketlerinin sosyo-kültürel etkilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Söz konusu olan bu anket, literatür taranarak oluşturulmuş ve akademisyen görüşlerine baş vurularak hazırlanmıştır. Bununla birlikte, Özkul'un (2001) Marmaris'te yaptığı araştırma bu araştırmanın konusu ve içeriği ile benzerlikler gösterdiğinden dolayı, anketin hazırlanmasında faydalanan bir diğer kaynaktır. Oluşturulan anket 2007 yılı Şubat-Nisan ayları arasında uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek üzere; cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi ve yörede yaşama süreleri ile ilgili kapalı uçlu altı adet soru yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların yörenin yerlisi olup olmadığını, turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadıklarını ve yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kurup kurmadıklarını belirlemek üzere kapalı uçlu üç adet soru sorulmuştur. Anketin son bölümünü oluşturan üçüncü bölümü ise turizmin yöre halkı üzerindeki sosyo-kültürel etkilerini belirlemek amacıyla otuz adet kapalı uçlu yargı oluşturmaktadır. Ankette belirtilen yargılar 5'li Likert tipi ölçek ile derecelendirilmiştir.

4.1.2. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmalarda amaca uygun veriler kullanmak, bu veriler ışığında bulgu ve sonuçlara ulaşmak ve bu sonuçları araştırma kapsamı içerisinde genelleyebilmek temel hedeftir. Araştırma sonuçlarının genellendiği, araştırma kapsamı içerisinde yer alan ortak özelliklere sahip birimler bütünü evren olarak tanımlanabilir (Ural ve Kılıç, 2005:27; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004).

Bu tanım çerçevesinde, bu araştırmanın evrenini Düzce iline bağlı Akçakoca ilçesinde yaşıyan halk oluşturmaktadır. Akçakoca ilçesi, Batı Karadeniz sahilinde bulunmaktadır ve ülkemizin iki büyük metropolünden İstanbul'a 250 km, Ankara'ya 280 km mesafededir. Akçakoca'nın nüfusu ilçe nüfus müdürlüğünden alınan bilgiye göre 2000 yılı nüfus sayımı itibari ile 25560'dır. Bu yöredeki turizm faaliyetlerinin geçmişı 1960'lı yıllara dayanmaktadır ve Türkiye'nin turizm alanındaki sesini dünyaya duyurmuş olan Akçakoca, iç turizm hareketleri açısından alternatif oluşturması bakımından ülkemizin önemli tatil yörelerinden biridir(Kılıç, 2002). Yöreeye gelen turist sayısı, işletmelerce tutulan kayıtlar doğrultusunda İlçe Kültür ve Turizm Müdürlüğü istatistiklerine göre 30 bin civarında olmasına rağmen ilçede her sene geleneksel olarak düzenlenen Uluslararası Fındık Kültür ve Turizm Festivali döneminde özellikle çevre il ve ilçelerden gelen ziyaretçiler ağırlıkta olmak üzere, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen turistlerle birlikte bu dönemde (genelde bir hafta) turist sayısı 100.000'i aşmaktadır (Okan 2002).

Akçakoca'daki turizm hareketleri incelendiğinde, ilçede yaşanan turistik hareketlerin yaz aylarında yoğunlaştığı ve bunun yanında ilçeye gelen turistlerin büyük bir çoğunluğunu yerli turistlerin oluşturduğu gözlemlenmektedir (Akçakoca İlçe Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2003).

İlçede faaliyet gösteren beş adet turizm işletme belgeli konaklama tesisi, yirmi altı adet mahalli idareler belgeli konaklama tesisi, beş adet kamping bulunmaktadır. Konaklama tesisleri toplam iki bin yatak kapasitesine sahiptir. İlçede ayrıca yirmi adet yirmi adet yiyecek içecek tesisi hizmet vermektedir (Anonim e, 2007). Sahip olduğu turizm alt yapı imkânlarının yanı sıra ilçe tarihi, kültürel ve doğal turistik çekicilikleri ile de bilinmektedir.

Yukarıda sözü edilen bilgiler doğrultusunda, araştırma evreni olarak Akçakoca ilçesinin seçilmesinin nedeni ilçenin Türkiye'nin, özellikle önemli iç turizm yörelerinden biri olması, araştırmacının çalışmayı daha kolay yürütecek olması, araştırmacıya yakın bir yer olması ve böylelikle bilgilerin toplanmasında zaman ve maliyet bakımından avantaj sağlaması ve Akçakoca'da yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerini algılamalarına yönelik olarak daha önce bir araştırmanın yapılmamış olmasıdır.

Bilimsel araştırmalarda çalışma evreninin tamamına ulaşılabileceği gibi çalışma evreni, içerisinden belirli bir yöntem ile seçilebilecek örneklem aracılığı ile de temsil edilebilir (Ural ve Kılıç, 2005:27; Serper ve Aytaç, 2000). Buna göre, bu araştırmada zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik sebeplerinden dolayı evrenin tamamına ulaşmak yerine örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Evren içerisinden örnekleme belirlemek için tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada anket uygulaması, evreni oluşturan bireylerin tamamı yerine, zaman ve maliyet sınırlılığı gibi nedenlerden dolayı, evreni temsil edebilecek düzeyde örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmalarda, evren hacminin büyüklüğü ($N > 10.000$ veya $N < 10.000$), değişkenlerin türü (nitel veya nicel) ve güven düzeyinin $(1-\alpha)$ göz önünde bulundurularak bulundurulmayacağı gibi belirleyiciler dikkate alınarak örneklem hacminin hesaplanması için literatürde bazı formüller verilmiştir. Bu araştırmada sözü edilen belirleyici unsurlar dikkate alınarak evreni temsil edebilecek örneklem hacminin belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır (NEA, 1965; Özdamar, 2001; Kılıç ve Pelit, 2004)).

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot z_{\alpha}^2}{H^2}$$

n: Örneklem büyüklüğü (örnekleme dahil edilecek birey sayısı)

σ : Standart sapma değeri

H: Standart hata değeri (evren ve örneklem ortalaması arasında izin verilebilecek maksimum fark)

z: Belirli bir α anlamlılık düzeyine (yanılma olasılık değerine) karşılık gelen teorik değer.

Formülü oluşturan parametrelerin belirlenmesinde araştırmacının önceden bazı kestirimlerde bulunması gerekmektedir. Ortalamaya göre katlanılabilir hata değeri “H”, evren ve örneklem ortalaması arasında izin verilebilecek maksimum fark olup, araştırmacının evren değeri kestirmede gösterebileceği toleransın bir ifadesidir. Araştırmacı, ölçümü yapılan özelliğin duyarlılık derecesine bağlı olarak hata değerini büyük ya da küçük tutabilir. Bu değer küçük tutulması, duyarlılığı artıracak gibi örneklem hacminin de daha büyük olmasını gerektirir. Diğer taraftan, standart sapma değeri için evrenden alınacak küçük bir pilot grup üzerinde yapılacak ölçümler kullanılabilir (Karasar, 1999; Kılıç ve Pelit, 2004).

Araştırmacı tarafından belirlenen diğer bir parametre ise, güven düzeyidir. Araştırmalar genellikle %99 ya da %95 güven düzeyinde yapılır. Güven düzeyini %100’e tamamlayan değer ise yanılma olasılığı ya da anlamlılık düzeyi olarak ifade edilir. Buna göre, yukarıda belirtilen güven düzeylerine karşılık gelen anlamlılık düzeyleri sırasıyla, $\alpha=0,01$ (%1) ve $\alpha=0,05$ (%5) dir. Bu anlamlılık düzeylerine karşılık gelen “z” teorik tablo değerleri ise; $\alpha=0,05$ için $z_{0,05}=1,96$ ve $\alpha=0,01$ için $z_{0,01}=2,58$ dir.

Yukarıdaki bilgiler dikkate alınarak bu araştırmada, evren ve örneklem ortalaması arasında izin verilebilir hata değeri (H) $\pm 0,15$ olarak alınmış ve yapılan analizler, anlamlılık düzeyi (α) gerek 0,05 gerekse 0,01 alınarak değerlendirilmiştir. Formüldeki parametrelerden standart sapma “ σ ” değeri ise anket uygulamasından elde edilen verilerin analizi sonucu belirlenmiştir.

Buna göre örneklem büyüklüğü;

$$\alpha=0,01 \text{ için } \sigma=1,1 \quad z_{0,01}=2,58 \quad H=\pm 0,15 \text{ alınırsa } n = \frac{1,1^2 \cdot 2,58^2}{0,15^2} = 358 \text{ ve}$$

$$\alpha=0,05 \text{ için } \sigma=1,1 \quad z_{0,05}=1,96 \quad H=\pm 0,15 \text{ alınırsa } n = \frac{1,1^2 \cdot 1,96^2}{0,15^2} = 207 \text{ olur.}$$

Bu bilgiler çerçevesinde toplam 392 anket uygulanmış, geri dönmeyen ve güvenilir olmayan anketler göz önünde bulundurularak bunların 360 tanesi değerlendirilmeye alınmıştır. Hedeflenenden daha fazla anket uygulanmasının sebebi hatalı olabilecek ve/veya geri dönmeyecek anketlerin hesaba katılmasından dolayıdır. Anketlerin %8'i sağlıklı ve güvenilir bulunmadığından veya teslim alınamadığından değerlendirilmeye alınmamıştır. Uygulanan anketlerin % 92'si değerlendirilmeye alınmıştır.

4.1.3. Veri Çözümleme Yöntemi

Araştırmada, öncelikle deneklerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi ve yörede yaşama süresi) frekans ve yüzde dağılımları alınarak verilmiştir. Ayrıca anketin ikinci bölümünde yer alan Akçakoca'nın yerlisi olup olmadığı, deneğin turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadığı ve yine deneğin yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kurup kurmadığı ile ilgili değişkenler frekans ve yüzde dağılımları ile çözümlenmiştir.

Bunların yanında yörede yaşayan kişiler üzerinde turizmin sosyo-kültürel etkilerinin incelenmesine ilişkin yargıları değerlendirmeye yönelik olarak her bir ifade frekans ve yüzde dağılımlarının yanı sıra aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak çözümlenmiştir. 5'li Likert tipi ölçeğinde sorulan söz konusu bu yargılara katılımcıların katılma dereceleri;

- Kesinlikle Katılmıyorum=1
- Katılmıyorum=2
- Kararsızım=3
- Katılıyorum=4
- Kesinlikle Katılıyorum=5

olarak kodlanarak puanlandırılmış ve değerlendirilmiştir.

Yöre halkının genel olarak turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik tüm görüşlerinin demografik özelliklere göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir

farklılık gösterip göstermediği parametrik testler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizlerde, iki grup için “Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi”, üç ve daha fazla grup için “Bağımsız Örneklemeler İçin Tek-Faktörlü Varyans Analizi” (Ural ve Kılıç, 2005:60) kullanılmıştır.

Likert tipi ölçeklerde sorulan soruların genel güvenilirliği, güvenilirlik analizi ile test edilmiştir. Buna göre, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin belirlendiği ifadelerin genel güvenilirliği 0,66 olup, genel güvenilirliği düşüren “Turizm Akçakoca halkının daha hoşgörölü olmasını sağlar” ve “Sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları turizm sayesinde canlanmakta ve değer kazanmaktadır” ifadeleri çıkarıldığında genel güvenilirlik 0,72’ye çıkmaktadır. Fakat genel güvenilirliği düşüren bu iki ifade araştırma için önemli olduğundan çıkarılmamıştır.

4.2. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

4.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamındaki deneklerin demografik özelliklerine ilişkin bulguların frekans ve yüzde dağılımları tablolar ile verilmektedir.

Tablo 2: Demografik Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

Demografik Özellikler		f	%
Cinsiyet	Bay	211	58,6
	Bayan	149	41,4
Yaş	20 ve altı	42	11,7
	21-25	86	23,9
	26-30	71	19,7
	31-35	40	11,1
	36-40	36	10,0
	41-45	40	11,1
	46 ve üzeri	44	12,2
Eğitim	İlköğretim	60	16,7
	Lise	159	44,2
	Üniversite	139	38,6
	Yüksek Lis./Doktora	2	0,6
Meslek	Emekli	24	6,7
	Memur	38	10,6
	Özel Sektör	118	32,8
	Serbest Meslek	112	31,1
	Öğrenci	35	9,7
	Ev Hanımı	16	4,4
Aylık Gelir Düzeyi	750 ve altı	139	38,6
	751-1000	103	28,6
	1001-1250	43	11,9
	1251-1500	19	5,3
	1501-1750	3	0,8
	1751 ve üzeri	16	4,4
Yörede Yaşama Süresi	1 yıldan daha az	19	5,3
	1-5 yıl	77	21,4
	6-10 yıl	41	11,4
	11-15 yıl	26	7,2
	16 yıl üzeri	191	53,1
Akçakoca'nın Yerlisiyim.	Evet	211	58,6
	Hayır	149	41,4
Turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıyorum.	Evet	68	18,9
	Hayır	292	81,1
Yöreyi ziyarete gelen turistlerle temas kuruyorum.	Evet	278	77,2
	Hayır	80	22,2

Buna göre; ankete katılanların %58,6'sı (f=211) baylardan, % 41,4'ü (f=149) bayanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %23,9'u (f=86) 21-25 yaş gurubu içinde yer alırken % 10,0'ı (f=36) 36-40 yaş gurubu dahilindedir. Katılımcıların eğitim durumlarına gelince; % 44,2'si (f=159) lise düzeyinde, % 0,6'sı (f=2) da Yüksek lisans/Doktora düzeyinde eğitime sahiptir. Deneklerin % 32,8 'ini (f=118) özel sektör çalışanları oluştururken % 4,4'ünü (f=16) ev hanımları teşkil etmektedir. Gelir düzeyi dağılımına bakıldığında ise % 38,6'lık (f=139) bir bölümün aylık 750 YTL ve altı gelire sahip olduğu, % 0,8'lik (f=3) bir yüzdenin de aylık 1501-1750 YTL arasında bir gelire sahip olduğu görülecektir. Ankete katılanların anketin uygulandığı yörede yaşama süresi yüzde dağılımı ise; % 53,1'lik (f=191) bir oran yörede 16 yıldan daha fazla yaşayan katılımcıları temsil etmekteyken, katılımcıların % 5,3'u (f=19) yörede 1 yıldan daha az süredir yaşamaktadır. Akçakoca'da yapılan bu anket çalışmasına katılanların % 58,6'sı (f=211) Akçakoca halkının yerlisidir. Diğer taraftan katılımcıların % 81,1'i (f=292) turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışmamaktadır. Son olarak katılımcıların % 72,2'lik (f=278) bir bölümü yöreye gelen turistlerle temas kurduklarını belirtmişlerdir.

Aşağıda tablo 3'te turizmin sosyo-kültürel etkilerine karşı yerel halkın algılarına ilişkin bulguların istatistiksel sonuçları verilmektedir.

Tablo 3'te belirtilen sonuçlara göre, “Yöreye gelen turistler, yerel kültürün gelişmesine katkı sağlamaktadır” yargısı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,64$) olarak gerçekleşmiştir. Bu veri ışığında ankete katılan Akçakoca halkının çoğunluğunun turizmi, yöreleri için kültürel gelişimin bir aracı olarak gördükleri söylenebilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şöyle gerçekleşmiştir; katılımcıların toplam olarak % 64,7'si “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneklerini tercih ederek yerel kültürün gelişmesinde turizmin etkisinin mevcut olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların toplam olarak % 18,6'sı bu yargı için “ Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünü belirterek turizmin yerel kültürün gelişmesine herhangi bir fayda sağlamadığı yolunda fikir bildirmişlerdir. Yine katılımcıların % 16,7 si bu yargı için “Kararsızım” seçeneğini kullanmışlardır.

4.2.2. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine İlişkin Bulgular

Tablo:3 Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Karşı Yerel Halkın Algılarına İlişkin Bulgular

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Toplam		$\bar{X}$	s.s.
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%		
1.Yöreye gelen turistler, yerel kültürün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	25	6,9	42	11,7	60	16,7	143	39,7	90	25,0	360	100	3,64	1,17
2.Yöremizde kültür ve sanat faaliyetleri turizm sezonunda artmaktadır.	8	2,2	11	3,1	34	9,4	147	40,8	160	44,4	360	100	4,22	0,90
3.Turizm, yerel halk üzerinde yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır.	40	11,1	61	16,9	68	18,9	130	36,1	60	16,7	359	99,7	3,30	1,24
4.Turizm, Akçakoca’da halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır.	44	12,2	120	33,3	70	19,4	97	26,9	27	7,5	358	99,4	2,84	1,17
5.Turizm, yöremizde alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.	34	9,4	73	20,3	62	17,2	133	36,9	58	16,1	360	100	3,30	1,22
6.Geleneklerimiz, örf ve adetlerimiz turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	41	11,4	132	36,7	47	13,1	90	25,0	50	13,9	360	100	2,93	1,27
7.Aile yaşantımız turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	66	18,3	163	45,3	45	12,5	55	15,3	31	8,6	360	100	2,50	1,20
8.Turizm yöremizde fuhuşun artmasına sebep olmaktadır	40	11,1	80	22,2	67	18,6	77	21,4	91	25,3	355	98,6	3,27	1,35
9.Akçakoca’da turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum.	138	38,3	121	33,6	36	10,0	28	7,8	32	8,9	355	98,6	2,14	1,26
10.Turizm yöre insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır.	15	4,2	91	25,3	67	18,6	138	38,3	49	13,6	360	100	3,31	1,11
11.Yöredeki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmektedirler.	30	8,3	92	25,6	81	22,5	116	32,2	39	10,8	358	99,4	3,11	1,15
12.Turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.	8	2,2	23	6,4	46	12,8	168	46,7	109	30,3	354	98,3	3,98	0,95
13.Yöreye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır.	28	7,8	104	28,9	104	28,9	93	25,8	27	7,5	356	98,9	2,96	1,08
14.Yerel halk turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	26	7,2	39	10,8	121	33,6	145	40,3	26	7,2	357	99,2	3,29	1,00
15.Turistler yerel halka karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	12	3,3	26	7,2	101	28,1	178	49,4	38	10,6	355	98,6	3,57	0,90
16.Yerel halk turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedir.	16	4,4	31	8,6	96	26,7	149	41,4	66	18,3	358	99,4	3,60	1,02

17.Akçakoca’da turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	47	13,1	129	35,8	71	19,7	76	21,1	36	10,0	359	99,7	2,79	1,20
18.Turizm sezonunda yöremizde kavga ve darp olayları artmaktadır.	24	6,7	87	24,2	52	14,4	130	36,1	63	17,5	356	98,9	3,33	1,21
19.Turizm Akçakoca halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.	12	3,3	32	8,9	51	14,2	156	43,3	101	28,1	352	97,8	3,85	1,04
20.Turizmle beraber yöre insanının kılık ve kıyafetlerinde değişim olmaktadır.	9	2,5	65	18,1	66	18,3	165	45,8	55	15,3	360	100	3,53	1,03
21.Yerel halk turistlerle iletişimden çekinmektedir.	21	5,8	144	40,0	102	28,3	73	20,3	15	4,2	355	98,6	2,76	0,98
22.Turistler yerel halk ile iletişimden çekinmektedir.	31	8,6	137	38,1	104	28,9	63	17,5	20	5,6	355	98,6	2,72	1,03
23.Turistler yerel kültüre, folklor, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.	11	3,1	22	6,1	41	11,4	174	48,3	112	31,1	360	100	3,98	0,97
24.Sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları turizm sayesinde canlanmakta ve değer kazanmaktadır.	4	1,1	29	8,1	32	8,9	161	44,7	133	36,9	359	99,7	4,08	0,93
25.Farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir.	4	1,1	6	1,7	18	5,0	136	37,8	191	53,1	355	98,6	4,41	0,76
26.Turizmin olumlu etkileri, olumsuz etkilerinden daha fazladır.	15	4,2	27	7,5	77	21,4	105	29,2	133	36,9	357	99,2	3,87	1,12
27.Turizm değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.	14	3,9	20	5,6	34	9,4	191	53,1	96	26,7	355	98,6	3,94	0,97
28.Turizm, Akçakoca’nın yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.	73	20,3	127	35,3	72	20,0	59	16,4	28	7,8	359	99,7	2,55	1,20
29.Turistler otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir.	87	24,2	134	37,2	69	19,2	54	15,0	15	4,2	359	99,7	2,37	1,12
30.Turizm sezonu boyunca tiyatro, sinema, konser ve diğer faaliyetler için bilet bulmak daha zor olmaktadır.	52	14,4	126	35,0	88	24,4	78	21,7	15	4,2	359	99,7	2,66	1,09

“Yöremizde kültür ve sanat faaliyetleri turizm sezonunda artmaktadır” yargısı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4,22$) olarak gerçekleşmiştir. Bu oransal verinin ortaya koyduğu tabloya göre Akçakoca halkının büyük bir bölümü (% 85,2) turizm sezonunda yörede kültür ve sanat faaliyetlerinin canlandığı, arttığı görüşündedir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekildedir; ankete katılanların toplam olarak % 85,2’si bu yargı için “ Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyerek olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Bu yargıya “Kesinlikle

Katılmıyorum” ve Katılmıyorum diyenler toplam olarak % 5,3 lük bir dilimi oluşturmaktadır. Söz konusu yargı için “Kararsızım” diyenlerin oranı ise % 9,4’tür.

“Turizm yerel halk üzerinde yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır” yargısı için katılımcıların görüşleri alınmış ve ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,30$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalama doğrultusunda ankete katılan katılımcıların oransal çoğunluğunun söz konusu yargı için olumlu yönde görüş bildirdiği söylenebilir. Diğer bir deyişle katılımcı görüşlerinin ağırlık noktası turizmin yerel halk üzerinde yabancı bir dil öğrenme isteği veya gereği konusunda tetikleyici bir etki yaptığını işaret etmektedir, denilebilir. Bu yargı için oluşan yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; katılımcıların toplamda % 52,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” yönünde görüş bildirmişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların toplam olarak % 28,0’ı bu yargı için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda “Kararsızım” diyenler ise % 18,9’luk bir dilimi oluşturmaktadır.

“Turizm, Akçakoca’da halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır” yargısı katılımcıların görüşlerine sunulmuş ve ortaya ($\bar{X}=2,84$) lük bir ortalama çıkmıştır. Bu ortalama temel alınarak; katılımcılar arasında, yöredeki günlük konuşma dilinin turizmden etkilenmediği, yerel-günlük konuşma dilinin turizme bağlı olarak herhangi bir değişim göstermediği görüşünün daha ağır bastığını söylemek mümkündür. Yargıya ilişkin yüzde dağılıma bakıldığında ortaya çıkan tablo şu şekildedir; “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde olan katılımcıların yüzdesi toplam olarak % 34,4’dür. Öte yandan bu yargıya “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde cevap verenler toplam olarak % 45,5’lik bir dilim oluşturmaktadır. Söz konusu yargı hakkında “Kararsızım” diyenlerin oranı ise % 19,4’tür.

“Turizm, yöremizde alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.” Yargısı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,30$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalamadan ve hemen aşağıda verilen yüzde dağılımlardan da anlaşılacağı üzere, ankete katılan yerel halkın oransal çoğunluğunun alkol ve uyuşturucu gibi bazı zararlı madde alışkanlıklarının

yaygınlaşmasında turizmin etkisinin bulunduğu görüşüne sahip olduğunu söylemek mümkündür. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şöyle bir tablo oluşturmaktadır; ankete katılanların toplamda % 53,0'ı bu yargı için “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde birleşmektedir. Buna karşılık aynı yargıya “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” yönünde olumsuz görüş bildirenlerin toplam yüzdesi % 29,7'dir. Katılımcıların % 17,2'lik bir bölümü ise “Kararsızım” seçeneğini tercih ederek bu yargı konusunda kararsızlıklarını ifade etmişlerdir.

“Geleneklerimiz, örf ve adetlerimiz turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.” Yargısı katılımcılar tarafından değerlendirilmiş ve ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=2,93$) olarak ölçülmüştür. Bu ortalamaya dayanarak; ankete katılan yerel halkın baskın görüşünün turizmin yerel gelenek, örf ve adetlere olumsuz yönde etki etmediği yönünde olduğunu söylemek mümkündür. Aşağıda vereceğimiz yüzde dağılımlar bu tespiti destekler niteliktedir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekildedir; katılımcı görüşlerinin toplam olarak % 38,9'u “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçenekleri birleşmektedir. Buna karşılık katılımcıların toplam olarak % 48,1'inin “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleştiği tespit edilmiştir. Bu yargı için “Kararsızım” diyenlerin oranı ise % 13,1'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

“ Aile yaşantımız turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.” Yargısı için katılımcıların görüşleri alınmış ve alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,50$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalama ışığında; ankete katılan yerel halkın oransal çoğunluğu aile yaşantılarının turizmin herhangi bir olumsuz etkisine maruz kalmadığını düşünmektedir, demek mümkündür. Aşağıda verilen yüzde dağılımlar bu tespitin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekildedir; Katılımcıların toplam olarak % 23,9'u bu yargı için “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçenekleri ile görüş bildirmişlerdir. Öte yandan toplamda % 63,6'lık bir katılımcı kitlesi bu yargı için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşmektedirler. Aynı yargı için “Kararsızım” diye görüş bildirenlerin oranı % 12,5 olarak ölçülmüştür.

“Turizm yöremizde fuhşun artmasına sebep olmaktadır.” Anketteki bu yargı için katılımcı görüşleri alınmış ve ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,27$) olarak ölçülmüştür. Bu ortalama ve hemen aşağıda verilen istatistiksel veriler doğrultusunda katılımcıların oransal çoğunluğunun turizmi yörede fuhuşu arttıran bir sebep olarak gördükleri söylenebilir. Anketteki bu yargı için gerçekleşen yüzde dağılım şu şekildedir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşlerini paylaşan katılımcıların toplam yüzdesi % 46,7 olarak ölçülmüştür. Diğer taraftan toplamda % 33,3'lük bir katılımcı kitlesi bu yargı için olumsuz görüş beyan etmiş ve “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Bu yargı için “Kararsızım” diyerek görüş bildirenlerin oranı ise % 18,6'dır.

“Akçakoca'da turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum.” Yargısı katılımcılar tarafından değerlendirilmiş ve ($\bar{X}=2,14$) olarak ölçülmüştür. Bu ortalama göz önüne alındığında, ankete katılan yerel halkın, Akçakoca'da turizmin daha fazla gelişmesini istediği sonucuna varmak mümkündür. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; % 16,7'lik katılımcı kitlesi bu yargı için “Kesinlik Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna karşılık katılımcıların toplam olarak % 71,9'u bu yargı için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşmektedirler. Söz konusu yargı için “Kararsızım” şeklinde görüş bildirenler ise % 10,0'dır.

“Turizm yöre insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır.” Yargısı için katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,31$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalama ışığında; ankete katılan yöre halkının oransal çoğunluğu turizmi yöre insanının davranışlarında değişime sebep olan bir etken olarak görmektedir, yorumu yapılabilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildiren katılımcıların yüzdesi toplam olarak % 51,9'dur. Öte yandan katılımcıların toplam olarak % 29,6'lık bölümü bu yargı için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünü paylaşmışlardır. Bu yargı için “Kararsızım” diye görüş bildirenler ise % 18,6'lık bir dilimi oluşturmaktadırlar.

“Yöredeki insanlar turist davranışlarını taklit etmektedir.” Anketteki bu yargı için katılımcı görüşleri alınmış ve alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,11$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalama baz alındığında ankete katılan katılımcıların, yöre insanının turist davranışlarını taklit ettikleri konusunda kesin ve ayırt edici bir kanıya sahip olmamakla birlikte, turist davranışlarının yöre insanınca taklit edildiği görüşü biraz daha ağır basmaktadır, yorumu yapılabilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; Katılımcıların toplam olarak % 43,0’ı bu yargı konusunda “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşü etrafında birleşmişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların toplam olarak % 33,9’luk bölümü zıt görüş bildirmiş ve “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde fikirlerini belirtmişlerdir. Aynı yargı için “Kararsızım” diyenlerin oranı ise % 22,5 olmuştur.

“Turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.” Yargısı için katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,98$)’dir. Yani bu yargı için ankete katılan yerel halkın oransal çoğunluğu olumlu görüş bildirmiş, turizmin yeni insanlar tanımak ve yeni dostluklar kurmak hususunda faydalı olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Yüzde dağılım ise şu şekilde gerçekleşmiştir; “ Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşü anketörlerin toplamda % 77,0’ı tarafından benimsenmektedir. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde olumsuz görüş bildirenlerin oranı toplamda % 8,6 olurken, bu yargı için “Kararsızım” görüşünü bildirenlerin oranı % 12,8 olarak ölçülmüştür.

“Yöreye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır.” Anketteki bu yargı için katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,96$) şeklinde gerçekleşmiştir. Bir başka deyişle katılımcılar bu yargı konusunda olumsuz olmasa bile kararsızlığa yakın bir kanı sahibidirler denilebilir. Bunun anlamı, ankete katılan Akçakoca halkının, yöreyi ziyaret eden turistlerin yöre insanının yaşam biçimine ayak uydurup uydurmadığı konusunda net bir düşünceye sahip olmadığıdır. Halkın bu konuda kararsız olduğu hatta olumlu kanaate göre olumsuz kanaatinin daha baskın olduğu söylenebilir. Söz konusu yargı için yüzde dağılımlar şöyle gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” toplam olarak % 33,3’dür. “Kesinlikle

Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” toplam olarak % 36,7’dir. Ve “Kararsızım” diyenlerin oranı % 28,9 olarak ölçülmüştür.

“Yerel halk turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.” Yargısı için katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,29$) olarak belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların, yerel halkın turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranıp davranmadığı konusunda kararsız bir görüş belirttiği söylenebilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” toplam olarak % 47,5’dir. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” toplam olarak % 18,0 ve “Kararsızım” % 33,6 şeklindedir.

“Turistler yerel halka karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.” Anket çalışmasındaki bu yargı için katılımcı görüşleri alınmış ve ortalama değer ($\bar{X}=3,57$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalamanın işaret ettiği değer göz önüne alındığında ankete katılan halkın, turistlerin yerel halka karşı saygılı ve arkadaşça davrandığı konusunda olumlu bir kanaate sahip oldukları söylenebilir. Söz konusu yargı için ortaya çıkan yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” toplam olarak % 60,0’dır. Diğer taraftan “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şekilde fikir beyan edenlerin oranı % 10,5 olurken “Kararsızım” diyenlerin oranı % 28,1 olarak ölçülmüştür.

“Yerel halk, turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedir.” Uygulanan anketteki bu yargı için katılımcı görüşleri alınmıştır. İstatistiksel analiz sonucunda bu yargı için ortaya çıkan ortalama değer ($\bar{X}=3,60$) olarak tespit edilmiştir. Buna göre; söz konusu yargı için ankete katılan halkın çoğunluğu olumlu bir görüş bildirmiş, turistlerle iyi ilişkiler kurmak istediklerini ve yörelerine daha fazla turistin gelmesini dilediklerini ifade etmişlerdir. Yukarıdaki yargı için yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” toplam olarak % 59,7’dir. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” yönünde olumsuz görüş bildirenlerin oranı toplam olarak % 13,0’dır. Bu yargı için “Kararsızım” görüşünde olanların oranı ise % 26,7 olarak ölçülmüştür.

“Akçakoca’da turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.” Yargısı için katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,79$) olarak ölçülmüştür. Buna göre; katılımcılar turizm faaliyetlerinin gençler üzerinde olumsuz etkilerinin yoğun olduğunu düşünmedikleri söylenebilir. Bu yargı için yüzde dağılım şu şekildedir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde yargıyı doğrulayıcı yönde fikir sahibi olanların toplam oranı % 31,1’dir. Buna karşılık “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde, bu yargı için olumsuz yönde fikir sahibi katılımcıların toplam yüzdesi % 48,9’dur. Söz konusu yargı için “Kararsızım” diyenler % 19,7’lik bir dilim oluşturmaktadır.

“Turizm sezonunda yöremizde kavga ve darp olayları artmaktadır.” Bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,33$) olarak gerçekleşmiştir. Elde edilen verilere göre; ankete katılan Akçakoca halkının yarısından biraz daha fazla bir bölümü bu yargıyı doğrulayıcı görüş bildirmiş, turizm sezonunda ilçede kavga ve darp olaylarının arttığını ifade etmiştir. Anketteki bu yargı için yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirenlerin toplam yüzdesi % 53,6’dır. Bu konuda “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde olanlar toplam olarak % 30,9 oranında iken “Kararsızım” şeklinde görüş bildirenlerin oranı % 14,4 olarak ölçülmüştür.

“Turizm, Akçakoca halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.” Yargısı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,85$) olarak ölçülmüştür. Buna göre; ankete katılan yerel halkın turizmin Akçakoca halkının daha hoşgörülü olmasını sağlayacağını düşündüğünü yorumu yapılabilir. Katılımcıların çoğunluğu bu yargıyı destekler doğrultuda olumlu görüş bildirmişlerdir. Yargı için gerçekleşen yüzde dağılım şu şekildedir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” toplam olarak % 71,4’dür. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildiren katılımcıların yüzdesi toplam olarak % 12,2’dir. Bu yargı için “Kararsızım” diyenler ise % 14,2’lik bir dilimi oluşturmaktadırlar.

“Turizmle beraber yöre insanının kılık ve kıyafetlerinde değişim olmaktadır.” Anketteki bu yargı için katılımcı görüşleri alınmış ve söz konusu yargı

için oraya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,53$) olarak ölçülmüştür. Bu durumda katılımcıların söz konusu yargıyı doğrulayıcı nitelikte düşünceye sahip olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle katılımcıların çoğunluğu turizmin yöre insanının kılık kıyafetinin değişmesinde bir etken olduğunu düşünmektedir, denilebilir. Bu yargıya ilişkin yüzde dağılımlara bakıldığında durum daha iyi anlaşılacaktır. “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde olanların toplam oranı % 61,1 olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşın olumsuz görüş bildirenlerin yani “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin oranı toplam olarak % 20,6 olarak ölçülmüştür. Bu konuda “Kararsızım” ifadesini tercih edenlerin oranı da % 18,3 olarak belirlenmiştir.

“Yerel halk turistlerle iletişimden çekinmektedir.” Anketteki bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,76$) olarak gerçekleşmiştir. Buna göre ankete katılan bireylerin çoğunluğunun bu yargıya olumlu yanıt vermediği, başka bir ifade ile yerel halkın turistlerle iletişimden çekinmediği görüşünde olduğu söylenebilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde olanlar toplam olarak % 24,5’dir. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünü bildirenlerin oranı toplam olarak % 45,8’dir. Bu yargı hakkında “Kararsızım” diyenlerin yüzdesi ise % 28,3 olarak ölçülmüştür.

“Turistler yerel halkla iletişimden çekinmektedir.” Yargısı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,72$) olarak belirmiştir. Buna göre; katılımcıların yüzde çoğunluğu turistlerin yerel halk ile iletişimden çekinmediği görüşünde birleşmelerine rağmen bu konuda “kararsızların” oranı az değildir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşü katılımcıların toplam olarak % 23,1’i tarafından paylaşılmaktadır. Buna karşın katılımcıların toplam olarak % 46,7’si “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşmektedirler. Söz konusun yargı hakkında “Kararsızım” diyerek görüş bildirenler ise % 28,9’luk bir dilim oluşturmaktadır.

“Turistler yerel kültüre, folklor, sanat, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.” Anketteki bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,98$) olarak ölçülmüştür. Bu veriye göre; yöre halkı “yerel kültürün, folklorun, sanatın, yerel mutfağın ve yerel yaşam biçiminin turistler açısından ilgi çekici birer faktör olduğu görüşündedir” denilebilir. Nitekim bu yargıya ilişkin alınan görüşlerin yüzde ağırlığı olumlu yöndedir. Yargıya ilişkin yüzde dağılıma bakıldığında ortaya çıkan tablo şudur; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildiren katılımcıların toplam yüzdesi % 79,4’dür. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin toplam yüzdesi % 9,2 olarak belirirken “Kararsızım” şeklinde görüş bildirenlerin oranı % 11,4 olarak ölçülmüştür.

“Sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları turizm sayesinde canlanmakta ve değer kazanmaktadır.” Bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4,08$) olarak ölçülmüştür. Bu veriye göre ankete katılan yerel halkın çoğunluğu yargıda sözü edilen unsurların turizm sayesinde değer kazandığı görüşünde birleşmektedirler, denilebilir. Yargı için katılımcı görüşlerinin yüzde dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçenekleri katılımcıların toplam olarak % 81,6’sı tarafından tercih edilmiştir. Buna karşılık katılımcıların toplam olarak % 9,2’si bu yargı için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünü ifade etmişlerdir. “Kararsızım” görüşünde olanların oranı ise % 8,9 olarak ölçülmüştür.

“Farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir.” Anketteki bu yargı katılımcılar tarafından değerlendirilmiş ve katılımcı görüşlerinin genel ortalaması ($\bar{X}=4,41$) olarak ölçülmüştür. Bu ortalamaya göre ankete katılan Akçakoca halkının çoğunluğunun farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmekten mutlu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekildedir; Katılımcıların toplam olarak % 90,9’u bu yargı için “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde birleşmişlerdir. “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin toplam yüzdesi % 2,8 iken, “Kararsızım” şeklinde görüş bildirenler % 5,0’lık bir dilim oluşturmaktadır.

“Turizmin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazladır.” Bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,87$) olarak ölçülmüştür. Bu veriye göre ankete katılan yerel halkın genel kanaatinin turizmin olumlu etkilerinin olumsuz etkilerine göre daha fazla olduğunu yönünde belirttiği söylenebilir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; Katılımcıların toplam olarak % 66,1’lik dilimi bu yargı için “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna karşılık “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşü katılımcıların toplam olarak % 11,7’si tarafından paylaşılmıştır. Söz konusu yargı için “Kararsızım” diyenler ise % 21,4’lük bir dilimi oluşturmaktadır.

“Turizm değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.” Anketteki bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=3,94$) olarak ölçülmüştür. Bu ortalamanın verdiği fikir doğrultusunda, ankete katılan yerel halkın değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasında turizmi bir sebep olarak gördüğü söylenebilir. Bu yargı için gerçekleşen yüzde dağılım şu şekildedir; Katılımcılardan “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirenlerin yüzdesi toplam olarak % 79,8’dir. Buna karşılık “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde olumsuz görüş bildirenlerin oranı toplam olarak % 9,5’dir. Bu yargı için “Kararsızım” ifadesini tercih edenler ise % 9,4 lük bir dilim oluşturmaktadır.

“Turizm, Akçakoca’nın yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.” Bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin oranı ($\bar{X}=2,55$) olarak tespit edilmiştir. Buna göre; katılımcıların çoğunluğunun turizmin Akçakoca’nın yerel kültürüne olumsuz yönde bir etki yaptığını düşünmediklerini söylemek mümkündür. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir; “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde olanlar toplam olarak % 24,2’lik bir dilim oluşturmaktadır. Öte yandan katılımcıların toplam olarak % 55,6’lık dilim ise “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşmektedirler. Söz konusu yargı için “Kararsızım” yönünde görüş bildirenlerin oranı % 20,0 olarak ölçülmüştür.

“Turistler, otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir.” Bu yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,37$) olarak hesaplanmıştır. Bu veri ışığında katılımcıların baskın görüşünün turistlerin yargıda adı geçen yerlerde saygısız ve kaba davranışlarda bulunmadığı yönünde olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu yargı için oluşan yüzde dağılım şu şekildedir; katılımcılardan toplam olarak % 19,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünü ifade etmiştir. Buna karşılık “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşen katılımcıların yüzdesi toplam olarak % 61,4’dür. “Kararsızım” diyenler ise % 19,2’lik bir kısmı oluşturmaktadır.

“Turizm sezonu boyunca tiyatro, sinema, konser ve diğer faaliyetler için bilet bulmakta zorlanıyorum.” Anket uygulamasındaki bu son yargı için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,66$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalama baz alındığında, ankete katılan yerel halkın turizm sezonu boyunca yargıda sözü edilen faaliyetlere bilet bulmakta ciddi sıkıntı yaşamadığı söylenebilir. Katılımcı görüşleri daha çok olumsuz ve kararsız yönde belirmiştir. Yargıya ilişkin yüzde dağılım şu şekilde gerçekleşmiştir. Katılımcılardan “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirenler toplam olarak % 25,9’luk bir dilimi oluşturmaktadır. Buna karşılık “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” görüşünde birleşenlerin yüzdesi toplam olarak % 49,4’lük kısmı oluşturmaktadır. Bu son yargı için “Kararsızım” diyenler ise % 24,4’lük bir yüzde teşkil etmişti

4.2.3. Katılımcıların Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablolarda, yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşlerinin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması
-Bağımsız Örneklem İçin T Testi Sonuçları-

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Bay	211	98,25	10,89	0,004	0,997
Bayan	149	98,25	8,80		

Tablo 4'te belirtilen sonuçlara göre yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerin yönelik görüşleri cinsiyete göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir ($t=0,004$; $p>0,05$). Buna göre, bayan katılımcıların sosyo-kültürel etkilere yönelik görüşleri ($\bar{X}=98,25$), bay tüketicilerin görüşleriyle benzerlik göstermektedir ($\bar{X}=98,25$).

Tablo 5: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yaşlarına Göre Karşılaştırılması
- Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları-

Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	p
20 ve altı	42	98,50	13,41	0,355	0,907
21-25	86	98,81	8,38		
26-30	71	97,43	11,84		
31-35	40	98,07	9,45		
36-40	36	96,63	8,67		
41-45	40	99,17	8,58		
46 ve üzeri	44	98,79	9,63		
TOPLAM	359	98,24	10,08		

Tablo 5'de yerel halkın, turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşlerinin yaş gruplarına göre karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için tek faktörlü varyans analizi sonuçları gösterilmektedir. Bu sonuçlara göre, ankete katılan katılımcıların turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşleri yaş gruplarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir ($F=0,355$; $p>0,05$).

Tablo 6: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

- Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları-

Eğitim	N	$\bar{X}$	ss	F	p
İlköğretim	60	98,88	10,67	0,870	0,420
Lise	159	97,46	10,78		
Yükseköğrenim	141	98,87	8,91		
TOPLAM	360	98,25	10,06		

Tablo 6’da verilen sonuçlar, ankete katılan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermemektedir.(F=0,870; p>0,05). Bu bulguya göre farklı eğitim düzeyindeki katılımcıların, turizmin sosyo kültürel etkilerine ilişkin görüşleri benzerdir.

Tablo 7: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Mesleklerine Göre Karşılaştırılması

- Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları-

Meslek	N	$\bar{X}$	ss	F	p
Emekli	24	103,33	8,27	1,657	0,144
Devlet Memuru	38	98,21	8,22		
Özel Sektör	118	98,55	8,58		
Serbest Meslek	112	97,46	11,02		
Öğrenci	35	99,17	10,40		
Ev Hanımı	16	98,25	6,60		
TOPLAM	343	98,47	9,56		

Tablo 7’de deneklerin, turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönel görüşlerinin meslek gruplarına göre karşılaştırıldığı bağımsız örneklemeler için tek faktörlü varyans analizi sonuçları gösterilmektedir. Bu sonuçlara göre, deneklerin meslek gruplarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık göstermedikleri görülmektedir (F=1,657: p>0,05). Buna göre, farklı meslek gruplarından olan katılımcıların, turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 8: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

- Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları-

Aylık Gelir Düzeyi(YTL)	N	$\bar{X}$	ss	F	p
750'den az	139	97,60	9,36	1,702	0,149
751-1000	103	99,72	9,62		
1001-1250	43	98,74	8,65		
1251-1500	19	98,68	11,06		
1501 ve üzeri	19	94,21	8,91		
TOPLAM	323	98,29	9,47		

Tablo 8'de verilen sonuçlara göre, ankete katılan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşleri katılımcıların aylık gelir düzeyine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark göstermemektedir ($F=1,702$; $p>0,05$).

Tablo 9: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yörede Yaşama Sürelerine Göre Karşılaştırılması

- Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları-

Yörede Yaşama Süresi	N	$\bar{X}$	ss	F	p
1 yıldan daha az	19	98,89	7,27	0,246	0,912
1-5 yıl arası	77	98,36	8,81		
6-10 yıl arası	41	97,95	9,11		
11-15 yıl arası	26	96,88	9,55		
16 yıl ve üzeri	191	98,66	9,74		
TOPLAM	354	98,39	9,31		

Tablo 9'da gösterilen sonuçlara göre, ankete katılan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşleri, yörede yaşama süresi kriterine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark göstermemektedir ($F=0,246$; $p>0,05$).

Tablo 10: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yörenin Yerlisi Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılması
-Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi Sonuçları-

Akçakoca'nın yerlisi misiniz?	N	$\bar{X}$	ss	T	p
Evet	211	98,41	11,15	0,357	0,004*
Hayır	149	98,02	8,32		

* $p < 0,05$

Tablo 10'da verilen sonuçlara göre, ankete katılan yerel halkın yörenin yerlisi olup olmama durumuna göre, turizmin sosyo-kültürel etkilerine dair görüşleri 0,05 anlamlılık düzeyine göre önemli bir farklılık göstermektedir ($t=0,357$; $p < 0,05$). Bu sonuca göre, Akçakoca'nın yerlisi olan denekler ($\bar{X}=98,41$) ile Akçakoca'nın yerlisi olmayan denekler ($\bar{X}=98,02$) arasında turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüş farklılığı bulunmaktadır. Buna göre, Akçakoca'nın yerlisi olan halk turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik olan görüşleri yerlisi olmayan halka göre daha olumludur. Bu durum, Akçakoca halkının turizmden beklentilerinin yüksek olduğunun ve turizm hareketlerinin yarattığı etkilere karşı olumlu bir izlenime sahip olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 11: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Turizm Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmede Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırılması
-Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi Sonuçları-

Turizm Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmede mi Çalışıyorsunuz?	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Evet	68	97,30	8,83	0,858	0,634
Hayır	292	98,47	10,33		

Tablo 11'de verilen bağımsız örneklemeler için T testi sonuçlarına göre, ankete katılan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşleri deneklerin turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmama durumuna göre 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir fark göstermemektedir ($t=0,858$; $p > 0,05$). Buna göre, turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede

çalışanların ($\bar{X}=97,30$) görüşleri ile turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışmayan ($\bar{X}=98,47$) katılımcıların görüşleri benzerlik göstermektedir.

Tablo 12: Yerli Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Yöreyi Ziyaret Eden Turistlerle Temas Kurup Kurmama Durumuna Göre Karşılaştırılması
-Bağımsız Örneklemeler İçin T Testi Sonuçları-

Yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kuruyor musunuz?	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Evet	278	97,93	9,97	0,845	0,818
Hayır	80	99,01	10,31		

Tablo12’de, ankete katılan deneklerin turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşleri, katılımcıların yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kurup kurmama durumuna göre karşılaştırılması verilmiştir. Çıkan sonuca göre, katılımcıların turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşler, yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kurup kurmama durumuna göre 0,05 anlamlılık düzeyinde bir fark göstermemektedir ($t=0,845$; $p>0,05$).

Sosyo-Kültürel Etkilerin İncelenmesine İlişkin Yapılan Bazı Araştırmalarla Bir Karşılaştırma

Konuya ilişkin olarak yapılan yazın taramalarında, farklı bölgelerde yapılmış benzer araştırmaların sonuçlarında yukarıda belirtilen bulgulara ve yapılan değerlendirmelere paralellik gösteren tespitlere rastlanmakla birlikte, bu araştırmada elde edilen bulgulardan daha farklı sonuçlara ulaşılan kaynaklar da vardır. Örneğin; Akova (2006) Cumalıkızık yöresinde yaptığı araştırmasında, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk tarafından genel olarak olumlu yönde algılandığı sonucuna varmıştır. Akova, Cumalıkızık’ta yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik olarak yaptığı araştırmasında, sosyal maliyet ve kültürel gelişim faktörleri ile yerel halkın özellikleri arasında anlamlı farklılıklara ilişkin bulgular tespit etmiştir. İki farklı zamanda (2001 ve 2003 yıllarında) yerel halk üzerinde

yaptığı uygulama sonucunda Akova, yerel halkın turizme ilişkin algılarında olumlu yönde bir değişim olduğu tespitinde bulunmuştur. Cumalıkızık'ta yapılan araştırmanın sonuçlarının, genel olarak Akçakoca'da yapılan araştırmanın sonuçları ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Her iki yörede de halkın turizmin etkilerine ilişkin algıları olumlu düzeyde seyretmektedir. Ancak, Akova yaptığı araştırmada demografik özellikler ile sosyal maliyet ve kültürel gelişim arasında pek çok anlamlı farklılıklar tespit etmişken, Akçakoca'da yapılan çalışmada demografik özellikler ile algılanan etkiler arasında bir anlamlı farklılık kaydedilmiştir. Bu durumun, Akçakoca yöresi insanların; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, yörenin yerlisi olup olmama durumu, vb. özelliklerinin algılamalara etkisinin daha sınırlı olduğunu gösterdiği söylenebilir. Akçakoca'da yaşayan yerel halkın farklı cinsiyet, yaş, meslek ve gelir gurupları arasında belirgin bir görüş birliği olduğu düşünülebilir. Bu durumun, Akçakoca'nın sosyal yapısından kaynaklandığı, nesiller arasında belirgin algı farklılıklarının bulunmadığı yorumunu yapmak yerinde olabilir.

Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden olan Kemer ve Alanya'da da benzer bir araştırma yapılmıştır. Gürkan(1995) tarafından yapılan, “turizmin sosyal çevreye etkisi” araştırmasında Kemer ve Alanya yöresi sakinlerinin görüşleri karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada her iki yörede de (Kemer ve Alanya) yerel halkın, genellikle turizmin örf ve adetler üzerindeki etkilerini olumsuz algılamadığı tespiti yapılmaktadır. Araştırma, her iki yerel halkında kültürel özelliklerini koruduğu ve yaşattığı sonucunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, çalışmanın “turizm hareketleri hakkındaki düşünceler” başlığı altında verilen bulgulara bakıldığında Alanya ile Kemer arasında belirgin bazı farklılıkların ortaya çıktığı göze çarpmaktadır. Kemer halkının, Alanya halkına göre turizm hareketlerinden memnun olup olmama konusunda daha olumsuz düşünmekte olduğu görülmektedir. Gürkan bu durumu:

“Turizm hareketlerinin başlangıçta sosyal yapıyı olumlu yönde etkilediği, bu hareketlerin yoğunlaşmasına ve hızlanmasına paralel olarak olumlu etkileşimin zamanla giderek zayıfladığı ve son aşamada da turizm hareketlerinden bir kaçışa doğru yöneldiği göz önüne alındığında Kemer'de de turizm hareketlerinden olumlu olarak etkilenme eğilimlerin giderek zayıfladığı görülmektedir. Buradan da turizmin

yoğunluğunun ve hızının Alanya'ya nazaran daha Kemer'de daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir”(Gürkan,1995:83) şeklinde ifade etmektedir.

Gürkan'ın ifadesinden yola çıkarak, Akçakoca halkının turizmin sosyo-kültürel etkilerini genellikle olumlu algılamalarında, Akçakoca'da Kemer'de olduğu gibi henüz yoğun bir turizm hareketinin yaşanmaması ve bunu sonucunda ortaya çıkan sosyo- kültürel etkilerin yerel halk tarafından deneyimlenmemiş olmaması şeklinde yorumlanabilir. Kemer halkının, Akçakoca halkından daha farklı algılamalara sahip olması bu bağlamda normal bir sonuç olarak karşılanabilir. Akçakoca'da yaşayan yerel halkın turizm endüstrisinden beklentileri olmakla birlikte, Kemer örneğinde olduğu gibi, hızlı ve yoğun turizm hareketlerinin yaşanması ile birlikte sosyal ve kültürel maliyetlerin artması durumunda olumlu algılamaların zamanla olumsuz algılamalara doğru kayabileceği ihtimali mevcuttur.

Yapılan bir diğer araştırma, Emekli(2001) tarafından İzmir/Bergama'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmada, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin Bergama halkı tarafından ne şekilde algılandığı konusu üzerinde de durulmuştur. Emekli araştırmasında, Bergama kent halkının turizm hakkındaki görüşlerinin genellikle olumlu olduğu (%70 oranında olumlu) tespitini yapmaktadır. Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuçta göre Bergama halkı, turizmin çeşitli ülke kültürlerinin tanınmasına olanak sağladığını düşünmektedir. Diğer yandan, Bergama'da turizmin yeni gelişmekte olduğunu ve turistlerle iletişimin azlığı nedeni ile Bergama kent halkının turizmden sosyo-kültürel olarak olumlu manada belirgin ve kalıcı bir etkilenme yaşamadığını ifade etmiştir. Aynı çalışmada, yerel halk tarafından turizmin olumsuz algılanan sosyo-kültürel etkilerinin başında geleneksel (günlük) hayat kalıplarının değiştiği tespiti yapılmaktadır. Ayrıca Bergamalı yerel halkın, turistlerin giyim şekli, özellikle gençlerin turistlere özenmesi, suç oranlarının ve bulaşıcı hastalıkların artması konularında olumsuz görüş bildirdiği ifade edilmektedir.

Bergama'da elde edilen bulguların benzerlerine Akçakoca'da yapılan çalışmada da rastlamak mümkündür. Örneğin; Akçakoca halkı, alkol ve uyuşturucunun yaygınlaşması konusunda Bergama halkı ile benzer algılamalara sahiptir. Ayrıca, günlük yaşam tarzının değişiminde turizmin etkisi konusunda, yöre insanının turist davranışlarını taklit etmeleri konusunda, kılık kıyafetlerdeki değişimin

algılanması konusunda ve turizmin genel olarak olumlu ve olumsuz etkilerinin algılanması konusunda Akçakoca ve Bergama halkı arasında belirgin algılama benzerlikleri göze çarpmaktadır. Bu görüş benzerliklerinin sebebi, bu iki halkın da turizme bakış açılarının ekonomik beklentiler ve sosyo-kültürel kazanımlar sağlamak amacına dönük olmasından kaynaklanabilir. Başka bir yorum ise; her iki yörede de turizmin henüz yoğunluk kazanmaması ve yerel halkların turizmin sosyo-kültürel basınç etkisine maruz kalmaması, şeklinde yapılabilir.

Turizmin sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk üzerindeki etkilerini inceleyen bir diğer araştırma Özkul(2001) tarafından Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Marmaris'te yapılmıştır. Akçakoca'ya kıyasla çok daha yoğun turizm faaliyetlerinin yaşandığı Marmaris'te ortaya konan bulgular, Akçakoca'da varılan sonuçlarla pek çok açıdan paralellik göstermektedir. Araştırmada, Marmaris'te yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılarının genel olarak olumlu olduğu tespiti yapılmaktadır. Marmaris'te yaşayan yerel halk; turizm sayesinde yeni insanlar tanımak, onlarla dostluklar kurmak, farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek, turist davranışlarının yerel halk tarafından taklit edilmesi, giyim kuşamda yaşanan değişim, toplum yaşamının değişmesi ve daha birkaç yargı konusunda Akçakoca'nın yerel halkı ile benzer görüşlere sahiptir. Ayrıca her iki yöre halkının da, bir nevi yörelerindeki turizm hareketlerinin geleceğine yönelik olarak görüşleri de benzerlik göstermektedir. Yani, her iki halk ta, turizmin genel olarak olumlu etkilerinin, olumsuz etkilerinden daha çok olduğu konusunda olumlu görüşe sahiptir, tespitini yapmak yerinde olacaktır. Yine aynı şekilde her iki halk ta, turizmin yörelerinde daha fazla gelişmesi ve daha fazla turistini ziyaret etmesini istemek konusunda aynı olumlu görüşü paylaşmaktadır. Diğer yandan, toplum ve aile hayatının turizmin etkilerine maruz kalması konusunda bu iki halk arasında görüş farklılığı göze çarpmaktadır. Marmaris sakinleri, aile ve toplum hayatının turizmden etkilendiğini düşünürken, Akçakoca halkı için bu etkinin olumsuz algılanışı Marmaris sakinlerine göre çok daha düşük seviyelerdedir. Bu durum, Marmaris'te yaşanan turizm hareketlerinin yoğunluğunun iş, toplum ve aile hayatı üzerinde daha belirgin etkiler yarattığı şeklinde yorumlanabilir.

Özkul'un araştırmasının sonuçlarının genel olarak değerlendirilmesi neticesinde Akçakoca ile Marmaris sakinlerinin hemen hemen benzer algılamalara sahip olduğu yukarıda ifade edilmişti. Önemli bir nokta olarak şunu da belirtmek gerekir; Özkul, Marmaris'teki uygulamasında gelirinin tamamının turizmden sağlayan, gelirinin bir bölümünü turizmden sağlayan ve turizmle ekonomik olarak bir ilişkisi bulunmayan katılımcılar arasında yaptığı karşılaştırmada bazı görüş farklılıklarına işaret etmektedir. Akçakoca'da ise anket uygulamasına katılan yerel halkın turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmama faktörünün, genel algılayışa ilişkin herhangi bir etki yapmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Akçakoca'da yapılan uygulamada katılımcıların %18'lik bir bölümü turizm sektörü çalışanı iken Özkul'un Marmaris'te yaptığı uygulamada gelirinin tamamını veya bir bölümü turizmden elde eden katılımcıların toplam oranı yaklaşık %72'dir. Aradaki bu fark, Marmaris ve Akçakoca halkların turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik bazı algılamalarının farklılaşmasının temelinde ekonomik bağımlılık unsurunun bulunabileceği yorumunun yapılabilmesine olanak tanır. Nitekim Özkul'un bu araştırması, turizm sektöründe istihdam edilen ve ekonomik olarak turizme bağımlı bireyler turizme karşı daha olumlu bir tavır alırlar (Avcıkurt, 2000, aktaran Özkul, 2001) varsayımını pek çok yönüyle destekler niteliktedir. Ancak Akçakoca'da yapılan uygulama bu varsayımı destekler nitelikte değildir. Çünkü ekonomik olarak turizm sektörüne bağımlı olan Akçakoca halkı ile turizme ekonomik bağımlılığı olmayan halk arasında algılamaya ilişkin Akçakoca'da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm faaliyetleri ile toplumların ya da ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri arasında yakın ilişki olduğu araştırma çevreleri tarafından kabul edilen bir gerçektir.

Tarihsel gelişim süreci içerisinde turizm, II. Dünya savaşı öncesine kadar soyluların, elit tabakanın ve zenginlerin katıldığı lüks faaliyetler olarak değerlendirilirken, günümüzde değişen koşullar, teknolojik gelişmeler, artan gelir düzeyi, iletişim ve ulaşım imkânlarında yaşanan gelişmeler turizm hareketine olan talebi arttırmıştır. Yükselen sosyo-ekonomik düzeyin paralelinde hayat standartlarının da yükselmesi, eğitim ve öğrenim olanaklarının gelişmesi, insanların boş zamanlarının artması ve günümüz insanının psikolojik eğilimleri turizme duyulan ilginin artmasında etkili olmakta ve turizm faaliyetlerine katılan insan sayısı gün geçtikçe çoğalmaktadır. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte insanlarda değişik yerlere gitme arzusu doğmakta, organize tur programları ile toplu seyahatler ve uzun yolculuklar günümüzde yaygınlaşmaktadır.

Turizmde, eski eserler, tarihi yerler, dini yapılar, yerel sanatlar, kültür unsuru olan gelenek, örf ve adetler, doğal çekicilikler, bir yerin en önemli turizm arz kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu orijinal değerler turizmde ilk sırayı almakta ve turizm bu değerlerin korunmasında zaman zaman teşvik edici bir rol üstlenmektedir (Emekli,2001).

Turizmin ortaya çıkışında ve gelişmesinde rol oynayan en önemli faktörler, doğal ve kültürel kaynaklardır. İnsanları, ülkeleri bir birine yaklaştıran turizm; hayat tarzlarında, gelenek ve göreneklerde bir bilinçlenme yaratmaktadır. Turizmden olumlu ya da olumsuz etkilenme şekilleri turizmin yoğunluğuna, gelişme hızına, turist sayısına, turizmin geçirdiği tarihsel sürece ve iki toplum arasındaki düzeye ve farklılığa göre değişmektedir.

Farklı sosyal yapıya ve kültürel özelliklere sahip insanların belirli bir mekânda karşılaşmalarının bir etkileşim yaratması kaçınılmazdır. Hele de turizm gibi zaman zaman büyük boyutlar ulaşan nüfus hareketleri (ör: kitle turizmi),

beraberinde sosyo-kültürel etkileri ve bu etkilerin yansımalarını da getirmektedir. Turizmin sosyo-kültürel etkileri süreç içerisinde kendini göstermekte, farklı kuşaklar arasında zaman içerisinde kültürel farklılaşmalara sebep olabilmektedir. Ancak, şunu da hemen belirtmek gerekir ki, bir toplumda yaşanan sosyal ve kültürel değişimi sadece turizmin etkisi ile açıklamak veya bunu turizme bağlamak yanıltıcı olabilir. Sosyo-kültürel değişim, toplumların ve değişimin doğasında var olan pek çok karmaşık ve bir birleri ile ilişkili etkilerin sonucudur. Sanayileşme ve kentleşme sonucunda ortaya çıkan ekonomik koşullar ve buna bağlı olarak kadının toplumdaki yerinin değişerek ekonomik hayata üretici olarak katılması, değişen nüfus yapısı, değişen hayat standartları ile ortaya çıkan psikolojik eğilimler, medya gibi etmenler sosyo-kültürel değişime etki eden diğer önemli unsurlardır. Turizmi bu unsurlardan ayrı tutarak sosyal-kültürel değişimin tek başına sebebi olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Diğer yandan, turizm kendine has sosyo-ekonomik yapısı itibari ile toplumlar üzerinde sosyo-kültürel anlamda etki edici bir özelliğe sahiptir. Bu etki olumlu veya olumsuz yönlerde kendini gösterebilir. Daha önce de ifade edildiği gibi, turizmin toplum üzerindeki sosyo-kültürel etkilerinin şiddeti; yörede yaşanan turizm hareketlerinin yoğunluğu, turist sayısı, turistlerin yörede kalış süreleri ve ev sahibi toplumla turistler arasındaki sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzey farklılığı ile paralellik göstermektedir.

Bir yörede turizmin fiziksel gelişimi beraberinde yörede yaşayan yerel halk açısından ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel bir çok değişikliği beraberinde getirmektedir. Ortaya çıkan bu değişikliklerden etkilenen yerel halkın söz konusu gelişimi olumsuz algılaması ve buna paralel olumsuz tutum geliştirmesi turizmin gelişimini sekteye uğratacak ve turistleri rahatsız edici bir ortam yaratması bakımından sakıncalar doğurabilmektedir. Bu nedenle turizmin gelişiminin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için yörede yaşayan halkın turizme ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır (Akova, 2006).

Yapılan bu araştırmada Akçakoca’da uygulanan bir anket çalışması ile yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Araştırma alanı olarak seçilen Akçakoca, iç turizme yönelik olarak mevsimsel turizm faaliyetleri açısından önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde turizm hareketlerinin görüldüğü ilk bölgelerden biri olan Akçakoca'da, zaman içerisinde değişen yoğunluklarla 1960'lı yıllardan bu yana turizm faaliyetleri görülmektedir (Kılıç, 2002).

Akçakoca'da yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma için yerel halktan toplam 360 kişinin anket yolu ile görüşleri alınmıştır. Söz konusu anket formu ile yerel halkın demografik özelliklerine ilişkin bilgilere (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi, yörede yaşama süresi, yörenin yerlisi olup olmadığı, turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadığı ve yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kurup kurmadığı) ve turizmin sosyo-kültürel etkilerine ve bu etkileri algılayışlarına yönelik görüşlerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada ulaşılan tüm veriler SPSS programı ile yapılan hesaplamalar ve testler (Frekans dağılımı, Yüzde dağılımı, Aritmetik ortalama, Standart sapma, Bağımsız Örneklem için T Testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi ve Çoklu Karşılaştırma Tukey Testi) yoluyla verilerin dağılımı ve ilişkileri hakkında bilgi elde edilmiştir.

Tüm bu verilere göre ankete katılan katılımcıların yaklaşık % 60'ı baylardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların yaş ortalamaları 21-25 yaş aralığında, ağırlıklı olarak eğitim düzeyleri lise, meslekleri ise özel sektör çalışanı olarak gerçekleşmiştir. Yine katılımcıların aylık gelir düzeyi ağırlıklı olarak 750 YTL ve altı gelir gurubu dahilindedir. Katılımcıların yörede yaşama süreleri ağırlıklı olarak 16 yıl ve üzeri aralığındadır.

Elde edilen verilere göre katılımcıların % 60'ı Akçakoca'nın yerlisidir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışan katılımcılar yaklaşık % 18'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Yöreyi ziyaret eden turistlerle temas kuran katılımcılar yaklaşık % 78'lik bir oran oluşturmaktadır.

Anketin, demografik özellikler içeren birinci bölümünde Akçakoca halkının demografik özellikleri öğrenilerek nasıl bir sosyal yapıya sahip olduğu

belirlenmeye çalışılmıştır. Anket uygulanırken mümkün olduğunca her yaş gurubu, cinsiyet, meslek, gelir ve eğitim düzeyine mensup kişilerden görüş alınmaya çalışılmıştır.

Anketin, ikinci bölümünde, katılımcıların Akçakoca'nın yerlisi olup olmadığı, turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadığı ve turistlerle temas kurup kurmadığı ile ilgili olarak, katılımcının turist ve turizm sektörü ile olan ilgisini ve bölgenin sosyo-kültürel yapısına aidiyetini öğrenmek amacıyla katılımcılara üç adet kapalı uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorular içerisinde, "Akçakoca'nın yerlisi olup olmama" değişkeni ile turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşler arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık bulunmuştur. Çıkan sonuca göre, Akçakoca'nın yerlisi olan katılımcılar, Akçakoca'nın yerlisi olmayan katılımcılara göre turizmin sosyo-kültürel etkilerini daha olumlu algılamaktadırlar. Ayrıca bu çalışmada, yerel halkın turizmin sosyo kültürel etkilerine yönelik görüşlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre, Akçakoca'da yerel halk, turizmi yöreleri için kültürel gelişime katkı sağlayan bir unsur olarak görmektedir. Bu görüşte olan katılımcılar yaklaşık % 70'lik bir dilim teşkil etmektedir. Buradan hareketle, yerel halkın turizmi kültürel gelişimlerinde tetikleyici ve olumlu bir faktör olarak görmesi ve bu görüşün halk arasında yaygın olması, turizmin kültürel etki algılanışının olumlu olduğu sonucuna varılabilir.

Ortaya çıkan bir başka sonuca göre, Akçakoca halkı yörelerinde, sosyal ve kültürel faaliyetlerin turizm sezonlarında arttığı konusunda olumlu görüş sergilemektedirler. Bu durumun yaz sezonlarında bölgeye yönelik turizm talebinin artması sonucu bölgede gözlenen dönemsel nüfus artışının etkisi ile yerel yönetimce düzenlenen festivaller ve turizm işletmecilerinin ticari amaçlı girişimleri sonucu meydana geldiği yorumu yapılabilir. Öte yandan sosyal ve kültürel faaliyetlerin artmasında turizmin aracı/etken bir rol üstlenmesinin, yöre halkı tarafından memnuniyetle karşılandığı ortaya çıkmaktadır.

Kültürün bir unsuru olan "dil" üzerinde turizmin Akçakoca'da yaptığı etki ve halkın bu konudaki görüşü çok net olmamakla beraber, turizmin yöredeki günlük konuşma diline etkisinin ciddi boyutlarda olmadığını göstermektedir. Ama turizmin yöresel dil üzerine etkisinin olmadığını söylemek de doğru değildir. Zira anketteki

söz konusu yargıya ilişkin katılımcı görüşlerinin 1/3'ten daha fazla bir kısmı turizmin yöresel dili (şiveyi) etkilediğini düşünmektedir. Ayrıca bu konudaki kararsızların 1/5'lik bir kesim olduğu da hesaba katıldığında, yerel halkın turizmin dil üzerine etkisi konusunda tartışmalı bir görüşe sahip olduğu sonucuna varılabilir.

Turizmin, Akçakoca halkı tarafından alkol ve uyuşturucu gibi zararlı fiziksel ve sosyal etkiler içeren madde alışkanlıklarının yaygınlaşmasında bir etken olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Zira ankete katılan yerel halkın oransal çoğunluğu (ki bu oran % 53'tür) alkol ve uyuşturucunun yaygınlaşmasında turizmi bir faktör olarak görmektedir. Ama aynı şeyi turizmi fuhuşun için söylemek elde edilen verilere göre doğru olmaz. Nitekim yerel halkın görüşü fuhuşun turizm dolayısıyla ve turizmle birlikte arttığı yönünde değildir. Alkol ve uyuşturucu konusundaki olumsuz görüşün sebebi, turizm sezonlarında ilçede artan nüfusla birlikte belli bir zaman periyodu dâhilinde (yaz sezonlarında) içki tüketiminin artış göstermesi ve farklı sosyo-kültürel yapılardan, ekonomik düzeylerden ve psikolojik eğilimlerden pek çok insanın bir arada bulunmasından dolayı, suç unsuru teşkil eden uyuşturucunun toplumda baş göstermesi, olabilir.

Akçakoca halkı oransal çoğunlukla, geleneklerinin, örf ve adetlerinin turizmden olumsuz yönde etkilenmediğini ifade etmekle birlikte, örf ve adetlerin, turizmden olumsuz yönde etkilendiği görüşünü belirtenlerin veya bu konuda kararsız olduklarını ifade eden katılımcı sayısı ihmal edilebilecek düzeyde değildir. Ama tekrar belirtmek gerekir ki yerel halk çoğunlukla turizmin söz konusu bu kültürel değerlere ilişkin etkilerinin olumsuz olmadığı görüşündedir. Ortaya çıkan bu görüş ayrılığının; bireylerin turizme karşı bakış açısından, geçmişteki deneyimlerinden, turizm faaliyetleri ile olan alakalarından ve şahsi gözlemlerinden kaynaklanması mümkündür. Diğer yandan, aile yaşantılarının turizmden etkilenmesi konusunda Akçakoca halkının daha net görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Katılımcıların büyük bir kısmı aile yaşantıları üzerinde turizmin olumsuz bir etki yapmadığını düşünmektedirler. Akçakoca'da, gelirlerini doğrudan turizm sektöründen sağlayan ailelerin oranı düşüktür (nitekim bu oran anket katılımcıları arasında %18 olarak görülmektedir). Bu durumda turizmin aile yaşantısını olumsuz yönde etkilemediği görüşünün mantıksal açıklaması ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki;

turizm sektöründe çalışan insan sayısının az olması ve turizm faaliyetlerinin mevsimsel özellik göstermesi turizm sektörünün kendine özgü çalışma şartları ve çalışma saatlerinin sebep olduğu muhtemel etkileri silik kılmaktadır. Aileler, turizmin uzun ve düzensiz çalışma saatlerinin etkisine maruz kalmamakta, aile içi bireyler arasında paylaşılan zaman daha fazla olmaktadır. Bu da yörede, turizmin sosyal manada aile hayatı üzerindeki olumsuz algılanmayışının bir sebebi olabilir. Diğer taraftan, aile hayatının turizmden olumsuz etkilendiği görüşünde olan halkın bu görüşüne daha çok kültürel unsurların temel teşkil ettiği söylenebilir. Nitekim, yerel halk turizmin gençler üzerinde birtakım etkiler (Ör: giyim-kuşamda değişiklik, turistlerin taklit edilmesi) bıraktığını düşünmektedir. Bu durum neticede, gençlerin aile ortamına da yansımakta, aile bireyleri arasında görüş, eğilim ve davranış açısından farklılaşmalara yol açtığı şeklinde yorumlanabilir.

Akçakoca halkı, farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek ve turizm sayesinde yeni dostluklar kurulması konusunda yüksek oranlarda olumlu görüş bildirmiştir. Böylece Akçakoca halkının, turizmi farklı kültürleri tanımak, farklı insanlarla dostluk kurmak konusunda turizmi bir birleştirici/buluşturucu olarak gördüğü söylenebilir. Diğer taraftan, değişik şehir veya ülkelerden gelen turistler aracılığı ile farklı kültürleri tanımak ve yeni dostluklar kurmak konusunda olumlu görüşleri ile turizmin evrensel etkisine dikkat çekmişlerdir.

Akçakoca halkı; yöre insanının, turistlerin tavır ve davranışlarını taklit ettiği, turizmin halkın yaşam tarzının değişmesine sebep olduğu ve turizmle beraber yöre insanının kılık kıyafetine değişim olduğu görüşünde büyük oranda birleşmektedirler.

Bu araştırmada, turizmin Akçakoca halkının sosyo-kültürel yapısına etkilerinin genellikle olumlu yönde veya belirsiz olduğu sonucuna varılmıştır. Yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu yönde ve kısmen belirsiz olmasının sebebi, Akçakoca'nın, kırk yılı aşan bir turizm hareketleri geçmişine sahip olmasına karşın yörede turizm faaliyetleri yoğunluğunun düşük olması, yöreyi ziyaret eden yabancı turist sayısının az olması ve bu sebepten dolayı derin kültürel farklılıklar gösteren turist tipleri ile etkileşim olanağının sınırlı olmasından kaynaklanabilir. Diğer taraftan, halkın turizm ile ilgili görüşlerinin

olumlu düzeylerde seyretmesi, turizmden sağlanan/beklenen ekonomik faydanın, yerel halkın algıları üzerinde etki yaptığı da sonuç olarak verilebilir. Henüz tam anlamıyla turistik bir bölge olma kimliğine sahip olmayan ve yoğun bir turistik talep çekmeyen Akçakoca'nın turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine maruz kalmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak söylemek gerekir ki; Akçakoca halkının turizme ve onun sosyo-kültürel etkilerine ilişkin görüşleri, yörelerinde turizm faaliyetlerinin gelişmesini arzu etme yönündedir. Yerel yöneticilerin ve özel yatırımcılarının Akçakoca için girişecekleri turizm planlamaları ve yatırımlarında, halkın bu eğilimini dikkate almaları, planlamaların ve girişimlerin başarısı konusunda kendilerine yol gösterici olabilir. Ancak, bölgenin taşıma kapasitesinin üzerinde ve halkın tahammül sınırlarının ötesinde yapılacak girişimler ve bu girişimler sonucu yöreyi ziyaret edecek turistlerin sayısındaki hızlı ve kontrolsüz artış sebebiyle, bu çalışmanın yapıldığı sırada alınan yerel halk görüşlerinin değişim gösterebileceği de unutulmamalıdır.

Turizm hareketlerinin sosyo-kültürel etkilerinin bir bölgede yaşayan yerel halk tarafından nasıl algılandığının belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma sonuçlarına göre aşağıda maddeler halinde bazı öneriler sunulmuştur:

- Akçakoca halkının turizm hareketlerinin sosyo-kültürel etkilerine yönelik algılarının genel itibariyle olumlu yönde olması, bu yörede girişilecek turizm planlamaları ve yatırımları açısından olumlu bir sosyo-kültürel alt yapı olanağı sunmaktadır.
- Bu sosyo-kültürel alt yapı, yörede sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için uygun bir ortam oluşturmaktadır.
- Yerel yönetimler, turizm yatırımcıları ve yerel halk arasında kurulabilecek bir koordinasyon ile eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bu koordinasyonu sağlamak İlçe Turizm Müdürlüğü'nün girişimleri ile gerçekleştirilebilir.

- Akçakoca’da girişilecek turizm planlaması ve yatırımlarında, geliştirilecek yöresel turizm politikalarında yöre halkının sosyo-kültürel özellikleri dikkate alınmalıdır.
- Politika belirleme, planlama ve yatırım aşamalarında yerel halkın görüşüne başvurulmalı, yöre halkının turizmden beklentilerine, turizmin etkilerinin yerel halk tarafından algılanışını ve bu etkilere karşı geliştirdikleri tutumları belirlemeye yönelik olarak çalışmalar farklı zamanlarda tekrarlanmalıdır.
- Yerel halkın karar alma mekanizması içerisinde yer alması sağlanmalıdır. Böylece, yöre halkında yapılan planlamaların bir parçası olma ve sahiplenme hissi yaratılabilir.
- Turizm aşamalı olarak geliştirilmeli ve yerel halk turizm hareketlerinin doğurabileceği olumlu ve/veya olumsuz etkilere karşı bilgilendirilmelidir.
- Bölgenin taşıma kapasitesi dikkate alınmaksızın yapılacak girişimlerin, olumsuz sosyo-kültürel maliyetlere yol açabileceği gibi çevre ve elbette doğal kaynaklar üzerinde de olumsuz ve onarılması imkânsız etkilere yol açacağı unutulmamalıdır.
- Yerel halkın normlarına uygun turizm türünün yörede faaliyet bulması, derin sosyo-kültürel farklılıkların yaratacağı olumsuz etkileri önlemenin bir yolu olarak görülebilir.
- Yerel halk, sadece turizmin sağlayacağı faydalar konusunda değil aynı zamanda turizmin yol açabileceği zararlar konusunda da objektif bir biçimde bilgilendirilmelidir.
- Sosyo-kültürel maliyetler konusunda sadece yerel halkın değil, bölgeye gelen turistlerin ve turizm sektörü çalışanlarının da eğitilmesi kültürler arası muhtemel çatışmaları engelleyebilecektir.
- Turizm politikaları ve planlamaları yapılırken yerel halkın öncelikleri göz önüne alınmalıdır.

- Yörenin doğal kaynaklarının (arazi, su kaynakları) kullanılması konusunda yöre halkı ile mutabakat sağlanmalı ve dikkatli bir planlama yapılmalıdır.
- Turizmin gelişmesi ile ortaya çıkacak istihdam olanaklarından ve elde edilecek gelirin dağılımından yöre halkının optimal düzeyde faydalanmasına çalışılmalıdır.
- Turizm alanında girişilecek planlama ve yatırımlarda, doğal çevrenin tabiiliğinin korunmasına ve kültürel unsurların özgünlüğünün muhafaza edilmesine dikkat edilmelidir.

Araştırma öncesinde ve araştırma süresince, araştırmacının beklentisi ve öngörülerini Akçakoca halkının turizmin etkilerini olumsuz yönde algılamadığı ve yerel halkın yörelerinde yaşanan turizm hareketlerinden memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu yönündedir. Bu öngörü ve beklentiler araştırma sonucunda doğrulanmıştır. Diğer taraftan anket uygulaması sonucunda katılımcıların sayısal çoğunluğunun eğitim seviyelerinin lise ve yüksek öğretim seviyelerinde ortaya çıkmasından dolayı yerel halktan homojen dağılımda örnekleme ulaşılamadığı ve bu sebepten dolayı da ankete katılan örneklem kümesinin evreni temsil edemeyeceği yönünde yorumlar yapılabilir. Turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin yerel halk tarafından ne yönde algılandığının belirlenmesi için Akçakoca’da veya diğer bölgelerde yapılacak olan alan araştırmalarında, katılımcıların demografik özelliklerine göre daha homojen dağılımlarının elde edilebilmesi yapılacak olan araştırmaların farklı sonuçlar vermesine etki edebilir. Yerel halkın turizmin sosyal ve kültürel etkilerini algılamalarına ilişkin alan araştırmalarında, uygulamaya denek olan bölge halkının sosyo-kültürel özellikleri hakkında araştırmacının ön araştırma yapması, bölge halkının sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi edinmesi, bununla birlikte konuya turistler açısından da yaklaşılması yapılacak olan araştırmanın sonuçlarının daha isabetli değerlendirilmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- , **Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Kemer Alanya Örneği**, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, 1995, Ankara.
- Akalın, Nur. “Turizm Sosyolojisi”. **Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Kurumlar Sosyolojisi Programı**, Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Akçakoca Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü. 2002 Akçakoca Turizm İstatistikleri, Akçakoca: Akçakoca Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü Basılmamış Turizm İstatistikleri Arşivi, 2003
- Akova, Orhan. “Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, cilt:1, sayı:1, 2006, ss.
- Alaeddinoğlu, Faruk. “Van İlinin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı**, Doktora Tezi, 2006, Ankara.
- Ap, John. **Resident’s Perceptions: Reasearch on the Social Impacts of Tourism Through Social Exchange Teory** Texas: PhD Dissertation, A&M Universty, 1990.
- Bastias-Perez, Pilar ve Turgut, Var. “Perceived Impacts of Tourizm by Residents”, **Annals of Tourism Research**, cilt: 22, sayı: (), 1996, 208-209.
- Belitse, Francois. J ve Don R. Hoy. “The Perceived Impacts of Tourism on Residents: A Case Study in Santa Marta, Colombia”, **Annals of Tourism Research**, cilt: 7, sayı: (), 1980, ss. 83-101.
- Boissevain, Jeremy ve Peter S. Inglott. “Tourism, in Malta”, **Tourism: Passaport to Development**. Ed.By: E. De Kant, Oxford Universty Pres, 1979. ss. 265.

- Böttjer, Ulrich. “Urlaubserwartungen und Verhaltenweisen von Deuch Touristen in Kenia, Tourismus in Entwicklungsländer”, **Stdundenkreis für Tourismus E.V.**, Starnberg, 1979, ss. 96–100.
- Brunt, Paul ve Paul Courty. “ Host Perceptions of Socio-Cultural Impacts”, **Annals of Tourism Research**. cilt:26, sayı:3, ss. 493-515, 1999.
- Crompton, Rosemary ve Kay Sanderson. **Gendered Jobs and Social Change**. London: Unvin Hyman, 1990.
- Davis, Duane; Jeff Allen; Robert Cosenza. “Segmenting Local Residents by Their Attitudes, Interest and Opinions Toward Tourism”, *Journal of Travel Reasearch*, cilt:27, sayı:2, 1988, ss. 2-8.
- Diamond, Jared. “Tourism’s Role in Economic Development: The Case Reexamined”, **Economic Development and Cultural Change**, cilt:25, sayı: (), 1976-1977, ss. 539-553.
- Doğan, Hasan Zafer. **Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri**. Ankara: Detay Yayıncılık, 2004.
- Doğan, İsmail. **Sosyolojik Kavramlar ve Sorunları**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1988.
- Durgun, Ayşe. “Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Durrell, Gerald. “Impressions in sand”, **Corfu, Sunday Times Colour Magazine**, 2 Temmuz 1988.
- Elgin, Ceyhun ve Vahit Sabri Nuhoglu. “Küreselleşme ve Türk Turizmi” **3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, 25-26 Kasım 2004, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Emekli, Gözde. **Bergama’nın Turizm Coğrafyası ve Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri**. Bergama Belediyesi Kültür Yayınları, 2001.

- Farrell, H. Brayn. "Tourism's Human Conflicts: Cases From the Passific", **Annals of Tourism Research**, cilt:6, sayı:2, 1979, ss.128-129.
- Gartner, C. William. **Tourism Development; Principles, Processes, and Policies**. Van Nostrand Reinhold, 1996.
- Gee, Chuck; Dexter Choy; James Makens. **The Travel Industry**. New York: Van Nostrand Reinhold, 2. Basım, 1989.
- Gürkan, M. İlhan. "Toplumsal Hareketlilik Olarak Turizm", **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, Haziran, 1995.
- Gürkan, M. İlhan. **Turizm Hareketlerinin Bir Yerleşim Biriminde (Belek/Antalya) Sosyal Yapıdaki Değişimlere Etkileri**, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, 1996, Ankara.
- Gürsoy, Çelik. "Turizmin Tanıtımı ve Pazarlamasının Kültürel Boyutları", Ankara: 1. Turizm Şurası, 1998.
- Haley, Alex J.; Tim Snaith; Graham Miller. "The Social Impacts Of Tourism: A Case Study of Bath, UK", **Annals of Tourism Research**, cilt: 32, sayı: 3, 2005, ss. 647-668.
- Hoivik, Tord ve Turid Heiberg. "Centre-Periphery Tourism and Self Reliance", **International Social Science Journal**, cilt:32, sayı: 1, 1980, ss. 69-98.
- İçöz, Orhan ve Metin Kozak. **Turizm Ekonomisi**. Ankara: Turhan Kitabevi, 2002.
- İncekara, Ahmet. **Anadolu'da Yeni Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Rolü**. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2001.
- İstanbul Ticaret Odası, **Anadolu'da Yeni Turizm Olanakları ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri**, 2001, İstanbul.
- Kahraman, Nüşet ve Oğuz Türkay. **Turizm ve Çevre**. Ankara: Detay Yayıncılık, 2006.
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım. 1999.

- Kılıç, Gonca. Belediyelerin Bölge Turizmine Olan Etkileri: Akçakoca Örneği Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.
- Kılıç, İbrahim ve Elbeyi Pelit. “Yerli Turistlerin Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”. **Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi**. cilt:15, sayı:2, 2004, ss.113-124.
- Kousis, Maria. “Ecological Marginalization in Rural Areas: Actors, Impacts, Responses”, **Sociologia Ruralis**, cilt: 38, sayı: 1, 1998, ss.86-108.
- Kousis, Maria. “Tourism and the Enviroment , A Social Movements Perspective”, **Annals of Researsch**, cilt: 27, sayı:2, 2000, ss.468-489.
- Kozak, Nazmi ve Meryem Akoğlan. **Genel Turizm**. Turhan Kitabevi, Ankara: 1997.
- Kozak, Nazmi; Meryem A. Kozak; Metin Kozak. **Genel Turizm**. 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2001.
- Krippendorf, Jost. **The Holiday Makers, Understanding The Impacts of Lesire and Travel**. Oxford: Butterworth Heinemann, 1987.
- Küçüktopuzlu, Faik. “Çevresel etki değerlendirme yönteminin turistik yörelerin gelişmesi ve denetlenmesinde kullanımı”. **Turizm Yıllığı**, 1994, ss. 221–227.
- Lindberg, Kreg and Rebecca L. Jhonson. “The Economic Values of Tourism’s Social Impacts”, **Annals of Turism Research**. cilt:24, sayı:1, 1997,ss. 90-116.
- Lui, Juanita ve Turgut Var. “Resident Attitudes Toward Tourism Impacts in Hawaii”. **Annals of Tourism Research**, cilt:13, sayı: (), 1986, ss.193-214.
- Lundberg, E. Donald. **The Tourism Business**, Boston: CBI, 1976.
- MacNaught, Timothy J. “ Mass Tourism And The Dilemmas Of Modernisation in Passific Island Communities”, **Annals of Tourism Research**, cilt:9, sayı:(), ss.359-381.
- Maier, Jörg. “Die Stads als Leitbild auf dem Lande, Tourismus-Entwicklung und Gefahrdung”, **Studienkreis für Tourismus E:V**, 1978, ss. 19-28.

- Mathieson, Alister ve Geoffry Wall. **Tourism: Economic, Physical and Social Impacts**. Longman Sceintific @Technical, Essex, 1982.
- Milman, Ady ve Abraham Pizam. "Social Impacts of Tourism on Central Florida". **Annals of Tourism Research**. Cilt:15, sayı: (), 1988, ss. 191-204.
- Nash, Dennisen. "Tourism as a Form of Imperialism. Host and Guest: The Anthropology of Tourism", (Edit. L. Smith) Universty of Pennsylvania, 1977.
- NEA (National Education Asociation). **Sampling and Statistic Handbook for Surveys in Education**. Washington: National Education Asociation Press. 1965.
- Nettekoven, Lothar. **Mechanism for Intercultural Intreaction in De Kant, E. Tourism-Passport to Development?**. New York: Oxford Universty Press, 1979.
- Olalı,Hasan. **Turizm Politikası ve Planlaması**. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1990.
- Özdamar, Kazım. **SPSS ile Biyoistatistik**. Ankara: Kaan Kitabevi, 2001.
- Özdemir, Mehmet. **Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri**. KOK-SAV Vakfı Yayınları, Ankara, 1992.
- Özkul, Emrah. "Turizm Hareketlerinin Sosyo-Kültürel Etkileri: Marmaris Örneği", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Pamir, Hakan. "Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri", **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Pearce, Douglas. **The Social Psychology of Tourist Behavior**, Oxford: Pergamum Pres, 1982.
- Peters, M. **International Tourism**, London: Hutchinson, 1969.
- Pizam, Abraham ve Ady Milmon. "The Social Impacts of Tourism on Central Florida", **Annals of Tourism Research**. cilt:15, sayı:2, 1988, ss.191-204..

- Pizam, Abraham ve Ady Milmon. "The Social Impacts of Tourism", **Tourism Recreation Research**, cilt:11, sayı:1, 1986, ss. 122-118.
- Rotham, R. "Residents and Transients: Community Reaction to Seasonal Visitors", **Journal of Travel Research**, cilt:16, sayı:3, 1978, ss. 8-13.
- Ryan, Chris. **Researching, Tourist Satisfaction**. New York, 1995, Routhledge.
- Salustiano, D. Campo. "Changes in Cultural Models Due to the Growth of International Tourism in Spain", **Sociological Abstracts**, 1970, cilt:18, sayı:5, ss. 783.
- Serper, Özere ve Mustafa Aytaç. **Örnekleme**. Bursa: Ezgi Kitabevi, 2000.
- Sharpley, Richard. **Tour's, Tourist and the Society**. Huntingdon: ELM, 1994.
- Sheldon, J. Pauline ve Turgut Var. "Resident Attitudes to Tourism in North Wales", **Tourism Management**, March, 1984, ss. 25.
- Sırakaya, Ercan ve Victor Teye, ve Sevil F. Sönmez. "Understanding Residents' Support of Tourism Development in the Central Region of Ghana", **Journal of Travel Research**, cilt:41, sayı:3, 2002, ss. 57-67.
- Tataroğlu, Çetin. **Turistik Tesislerde Mobil Sistemler**, Mimar Sinan Üniversitesi, 1990, İstanbul.
- Temeloğlu, Erdem. "Otel İşletmelerinde Markalaşmanın Tüketici Satınalma Davranışları Üzerindeki Etkileri: İstanbul'daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Uygulama", **A.İ.B.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı**, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Tolongüç, Ahmet. **Türkiye'nin Dış Tanıtım ve Turizm Sorunları**. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, Ankara, 1990.
- Tunç, Azize ve Firuzan Saç. **Genel Turizm**. Gelişimi-Geleceği, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 1998.
- Ural, Ayhan ve İbrahim Kılıç. **Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Detay Yayıncılık, 2005.

- Urry, John. "The Sociology of Tourism. Progress in Tourism." **Regreation and Hospitality Management**, cilt:3, sayı: (), 1991, ss. 48-57.
- Uslu, Orhan. "Turizm ve Çevresel Etkileri", **Turizm ve Çevre Konferansı**, 1985.
- Usta, Öcal. **Genel Turizm**. Anadolu Matbaacılık, İzmir, 2002.
- Wilson, David. **The Early Effects of Tourism in Seychelles, Tourism: Passport to Devolpment**, Ed. By E. de Kadt, Oxford Universty Press, 1979.
- World Tourism Organization. The Social Impacts of Tourism, Final Report, Department of Tourism, Philppins, 1997.
- Yazıcıoğlu, Yahşi ve Sami Erdoğan. **SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Detay Yayıncılık, 2004.
- Yüksel, Atilla ve Fisun Yüksel ve Murat Hançer. **II. Turizm Şurası Bildirileri**. cilt:3, 2002, ss.169-182, Aydın.
- Anonymous (a) , "Global Travel Trends 2005", http://www.ipkinternational.com/fileadmin/Media/documents/news/ITB_Press_Release_06.pdf, 2006.
- Anonim (b), "Turizmin Sosyal Baskı Faktörleri"
<http://www.akdeniz.edu.tr/muhfak/cevre/coastlearn-r/tourism/why-socioimpacts.htm>, 11.04.2007.
- Anonim (c) "Türkiye Turizm Girdileri"
<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/> 14.06.2007.
- Anonim (d) "Dünya Turizm İstatistikleri "
<http://www.ipkinternational.com/en/bussiness-sectors/world-european-travel-monitor/> 02.06.2007.
- Anonim (e) "Turistik Tesis İstatistikleri"
<http://www.akcakoca.bel.tr/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=48>, 15.06.2007.

EKLER

Ek-1 Anket Formu

Sayın katılımcı,

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda "Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri: Akçakoca Örneği" başlıklı bir Yüksek Lisans Tez çalışması yürütülmektedir. Bu çalışmadaki temel amaç bir bölgede oluşan turizm hareketlerinin o yörede yaşayan yerli halkın sosyo-kültürel yapısını ne yönde etkilediğini ortaya koymaktır. Vereceğiniz cevaplar bilimsel esaslara dayalı olarak hazırlanan bu çalışmada genel anlamda değerlendirilecek olup, çok önemli katkılar sağlayacaktır. Toplam cevaplama süresi yaklaşık 10 dakika olup, ayırdığınız zaman için şimdiden teşekkür ederiz.

Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Orhan AKOVA

Murat ÖZMEN
(0532 568 84 75)

I. Bölüm

Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek	Gelir Düzeyi (YTL)	Yörede Yaşama Süresi
() Bay () Byn	() 20 ve altı () 21-25 () 26-30 () 31-35 () 36-40 () 41-45 () 46 ve üzeri	() İlköğretim () Lise () Yükseköğr	() Emekli () Devlet Mem. () Özel Sektör () Serbest Meslek () Öğrenci () Ev Hanımı	() 750'den az () 751-1000 () 1001-1250 () 1251-1500 () 1501-1750 () 1751-2000	() 1 yıldan daha az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16 yıl ve üzeri

1. Akçakoca'nın yerlisi misiniz?

() Evet () Hayır

2. Turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede mi çalışıyorsunuz?

() Evet () Hayır

3. Yörenizi ziyaret eden turistlerle temas kuruyor musunuz?

() Evet () Hayır

IV. BÖLÜM					
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi ilgili yere “X” yazarak belirtiniz.					
1. Yöreye gelen turistler, yerel kültürün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	5	4	3	2	1
2. Yöremizde kültür ve sanat faaliyetleri turizm sezonunda artmaktadır.	5	4	3	2	1
3. Turizm, yerel halk üzerinde yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır.	5	4	3	2	1
4. Turizm, Akçakoca’da halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır.	5	4	3	2	1
5. Turizm, yöremizde alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.	5	4	3	2	1
6. Geleneklerimiz, örf ve adetlerimiz turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	5	4	3	2	1
7. Aile yaşantımız turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	5	4	3	2	1
8. Turizm yöremizde fuhuşun artmasına sebep olmaktadır.	5	4	3	2	1
9. Akçakoca’da turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum.	5	4	3	2	1
10. Turizm yöre insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır.	5	4	3	2	1
11. Yöredeki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmektedirler.	5	4	3	2	1
12. Turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.	5	4	3	2	1
13. Yöreye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır.	5	4	3	2	1
14. Yerel halk turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	5	4	3	2	1
15. Turistler yerel halka karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	5	4	3	2	1
16. Yerel halk turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turist gelmesini istemektedir.	5	4	3	2	1
17. Akçakoca’da turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	5	4	3	2	1
18. Turizm sezonunda yöremizde kavga ve darp olayları artmaktadır.	5	4	3	2	1
19. Turizm Akçakoca halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.	5	4	3	2	1
20. Turizmle beraber yöre insanının kılık ve kıyafetlerinde değişim olmaktadır.	5	4	3	2	1
21. Yerel halk turistlerle iletişimden çekinmektedir.	5	4	3	2	1
22. Turistler yerel halk ile iletişimden çekinmektedir.	5	4	3	2	1
23. Turistler yerel kültüre, folklor, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.	5	4	3	2	1
24. Sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları turizm sayesinde canlanmakta ve değer kazanmaktadır.	5	4	3	2	1
25. Farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir.	5	4	3	2	1
26. Turizmin olumlu etkileri, olumsuz etkilerinden daha fazladır.	5	4	3	2	1
27. Turizm değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.	5	4	3	2	1
28. Turizm, Akçakoca’nın yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.	5	4	3	2	1
29. Turistler otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir.	5	4	3	2	1
30. Turizm sezonu boyunca tiyatro, sinema, konser ve diğer faaliyetler için bilet bulmak daha zor olmaktadır.	5	4	3	2	1

Ek-2 Özgeçmiş

Murat ÖZMEN 1980 yılında Trabzon’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Akçaabat’ta, lise öğrenimini ise Trabzon Lisesi’nde tamamladı. 1998-2001 yılları arasında yaz sezonlarında Bodrum’da turizm sektöründe çalıştı. Lisans öğrenimini 2004 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu’nda tamamladı. 2004 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı’na kayıt yaptırdı.

Adres	Salacık Köyü Akçaabat/TRABZON
Telefon	0 462 259 22 79 0 532 568 84 75
Elektronik Posta Adresi	ozmenmurat980@hotmail.com
Akademik İlgi Alanları	Turizm Sosyolojisi